Xibaaru jàmm bi ci Almasi bi Yeesu, ni ko Yàlla jaaralee ci YOWAANA

Yeesu Kirist moo di Kàddu gi ak leer gu wóor gi

1 Ca njàlbéen ga fekk na Kàddu gi am, te Kàddu gi ma
nga woon ak Yàlla, te Kàddu gi Yàlla la woon. 2 Moo di
ki nekkoon ak Yàlla ca njàlbéen ga. 3 Ci moom lañu sàkke
lépp. Amul dara lu ñu sàkk lu jaarul ci moom. 4 Ci moom
la dund nekk, te dund googu mooy leeral nit ñi. 5 Leer gi
feeñ na ci biir lëndëm, te lëndëm gi jàppu ko.

6 Yàlla yónni woon na nit ku ñu naan Yaxya. 7 Kooku
ñëw na, doon ab seede, ngir wax ci mbirum leer gi. Ñëw
na ngir ñépp dégg li mu wax te gëm. 8 Moom ci boppam
du woon leer gi, waaye ñëw na ngir seedeel leer gi.

9 Kàddu googu mooy leer gu wóor, giy ñëw ci àddina te
di leeral nit ku nekk. 10 Ci àddina la nekkoon, àddina si
ñu sàkk jaarale ko ci moom, te àddina xamu ko. 11 Ñëw
na ci réewam, te ay ñoñam nanguwuñu ko. 12 Teewul ñi
ko nangu te gëm ci turam, may na leen, ñu am sañ-sañu
nekk doomi Yàlla. 13 Ñooñu judduwuñu ci deret walla ci
bëgg-bëggu yaram, walla ci coobarey nit. Ñu ngi juddu ci
Yàlla.

14 Kàddu gi ñëw, doon nit, dëkk ci sunu biir. Gis nañu
ndamam, mu fees ak yiw ak dëgg, ndam li Baay bi jox jenn
Doomam ji mu am kepp.

15 Yaxyaa ngi koy seedeel te yégle na lii; nee na: «Moo
taxoon ma wax ne: “Dina ñëw sama gannaaw waaye moo
ma gëna màgg, ndaxte nekk na laata may juddu.”»

16 Kàddu gi fees na ak yiw, te nun ñépp jot nanu ci sunu
wàll, mu barkeel nu ay yooni yoon. 17 Ndigali Yàlla yi,
ci gémmiñu Musaa lañu leen jaarale; yiw wi ak dëgg gi,
Yeesu Kirist moo ko indaale. 18 Kenn masula gis Yàlla,
waaye Bàjjo bi, di Yàlla te nekk ak Baay bi, moo ko xamle.

Yaxya nee na, du Almasi bi

19 Lii mooy seedes Yaxya. Amoon na bés Yawut ya yónni
ay sarxalkat ca Yaxya, ñu ànd ak ñu soqikoo ci giiru Lewi.
Ñu nga jóge Yerusalem, ñëw ci moom, di ko laaj mooy kan.
20 Yaxya tontu na leen te nëbbu ci dara, wóoral na leen ne
moom du Almasi bi.
21 Ñu laaj ko ne: «Kon yaay kan? Ndax yaa di Ilyaas?»
Mu ne leen: «Déedéet, duma Ilyaas.» Ñu ne ko: «Ndax yaa
di Yonent, bi wara ñëw?» Mu ne leen: «Déedéet.» 22 Noonu
ñu laaj ko ne: «Wax nu yaay kan, ngir nu mana tontu ñi
nu yónni. Nga ne yaa di kan?» 23 Yaxya wax leen li yonent
Yàlla Esayi waxoon ne: «Man maa di baat biy yégle ci
màndiŋ mi ne: “Xàll-leen yoonu Boroom bi!”»
24 Amoon na ñu bokk ca Farisen ya, yu àndoon ca
mbooloo, ma ñu yónni woon ca Yaxya. 25 Ñooñu laaj ko
ne: «Gannaaw doo Almasi bi, doo Ilyaas, doo Yonent bi
wara ñëw, lu tax ngay sóob nit ñi ci ndox?» 26 Yaxya ne
leen: «Man maa ngi sóobe ci ndox, waaye am na ci seen
biir ku ngeen xamul. 27 Kookooy ñëw sama gannaaw, te
man sax yeyoowumaa tekki ay dàllam.»
28 Lii xewoon na ci dëkku Betani, ca gannaaw dexu
Yurdan, fa Yaxya doon sóobe.

Yeesu moo di Gàttub Yàlla

29 Ca ëllëg sa, bi Yaxya gisee Yeesu, muy ñëw ci moom,
mu ne: «Xool-leen! Kii mooy Gàttub Yàlla, bi ñu nara
rendi, ngir dindi bàkkaaru àddina. 30 Moo taxoon ma wax
ne: “Am na kuy ñëw sama gannaaw, waaye moo ma gëna

màgg, ndaxte nekk na laata may juddu.” 31 Xawma woon
kooku kan la waroona doon, waaye xamal ko bànni Israyil
moo tax ma ñëw, di sóob nit ñi ci ndox.»
32 Ci kaw loolu Yaxya seede na lii: «Gis naa Xelu Yàlla mi
ci melow pitax, mu jóge ci asamaan, tegu ci moom. 33 Bi
loola laata am, xawma woon mooy kan, waaye Yàlla, mi
ma yebal may sóobe ci ndox, nee woon na ma: “Dinga gis
Xel mu Sell mi wàcc, tegu ci kaw nit. Kooku moo di ki
leen di sóob ci Xel mu Sell mi.”» 34 Yaxya teg ca ne: «Gis
naa loolu te seede naa ne moom moo di Doomu Yàlla ji.»

Ñi jëkka doon taalibey Yeesu

35 Ca ëllëg sa Yaxya taxawaatoon na ca bérab booba, ànd
ak ñaari taalibeem. 36 Bi mu gisee Yeesu muy romb, mu
daldi ne: «Kii mooy Gàttub Yàlla bi!»
37 Ñaari taalibe ya dégg li mu wax, daldi dem toppi
Yeesu. 38 Yeesu geestu, gis ne ñoo ngi koy topp. Mu
ne leen: «Lu ngeen soxla woon?» Ñu ne ko: «Foo dëkk,
Ràbbi?»

Ràbbi mi ngi tekki «Kilifa gi». 39 Yeesu ne leen:
«Kaayleen gis.» Noonu ñu dem, seeti fa mu daloon,
ngoonalal ko. Ci tàkkusaani kaw la woon.
40 Kenn ci ñoom ñaar, ñi déggoon li Yaxya wax te topp
Yeesu, ma nga tuddoon Andare, mi bokkoon ak Simoŋ
Piyeer ndey ak baay. 41 Andare dafa daldi dem seeti Simoŋ
ne ko: «Gis nanu Almasi bi.» Baat boobu mi ngi tekki
«Kirist». 42 Noonu mu yóbbu ko ci Yeesu. Yeesu xool ko
ne ko: «Yaa di Simoŋ, doomu Yowaana. Dinañu la wooye
Sefas.» Sefas mi ngi tekki «Piyeer», maanaam «xeer».

Yeesu woo na Filib ak Nataneel

43 Ca ëllëg sa mu fas yéenee dem diiwaanu Galile te mu
gis Filib. Yeesu ne ko: «Toppal ci man.»

44 Filib mu nga dëkkoon Betsayda, dëkku Andare ak
Piyeer. 45 Filib dajeek Nataneel ne ko: «Gis nanu ki yoonu
Musaa wi ak yonent yi doon wax. Mu ngi tudd Yeesu,
doomu Yuusufa, te dëkk Nasaret.» 46 Nataneel ne ko: «Aa!
Ndax dara lu baax man na jóge Nasaret?» Filib ne ko:
«Ñëwal gis.»

47 Naka la Yeesu gis Nataneel jëmsi ci moom, mu daldi
ne ci mbiram: «Xool-leen, nitu Israyil dëgg a ngee di ñëw;
du dox benn tànku caaxaan.» 48 Nataneel ne ko: «Noo ma
xame?» Yeesu ne ko: «Bi la Filib di laata woo, gis naa la,
bi nga nekkee ca ker garabu figg ga.» 49 Nataneel wax ko
ne: «Kilifa gi, yaay Doomu Yàlla ji, yaa di buuru Israyil!»
50 Yeesu ne ko: «Ndax li ma ne, gis naa la ca ker garab
ga, moo tax nga gëm? Dinga gis mbir yu gëna réy yii.»
51 Noonu mu teg ca ne: «Ci dëgg-dëgg maa ngi leen koy
wax, dingeen gis asamaan ubbiku, malaaka yiy baagante
kaw ak suuf, di wàcc ci Doomu nit ki.»

2

Yeesu dem na céet ga ca dëkku Kana

1 Ñaari fan gannaaw loolu ag céet am ca dëkku Kana ca
diiwaanu Galile. Yaayu Yeesu teewe woon na ko. 2 Woo
woon nañu it Yeesu ca céet ga ak ay taalibeem. 3 Ca biir
xew wa, biiñ ba daldi jeex. Yaayu Yeesu ne ko: «Amatuñu
biiñ.» 4 Yeesu ne: «Soxna si, loo ma bëggal? Ndaxte sama
waxtu jotagul.» 5 Yaayam daldi ne surga ya: «Defleen lépp
lu mu leen wax.»

6 Foofa amoon na fa juróom benni ndaa yu ñu yett ci doj,
yu Yawut ya daan jëfandikoo ngir seen sangu set. Ndaa
lu nekk man na def daanaka téeméeri liitar. 7 Yeesu ne
surga ya: «Duyleen ndaa yi.» Ñu duy leen, ba ñu fees bay
rembat. 8 Noonu Yeesu ne leen: «Tanqleen ci léegi, yót ko
njiitu xew wi.» Ñu daldi ko ciy yót. 9 Ki jiite xew wa ñam

ndox, ma Yeesu soppi biiñ. Xamul woon fu biiñ booba
jóge, waaye surga ya tanqoon ndox ma, ñoom xamoon
nañu ko. Naka noonu mu woo boroom céet ga ne ko: 10 «Ci
xew yépp, naan gu neex gi lañuy jëkke. Bu nit ñi doyalee,
ñu sooga génne ga ca des. Waaye yaw dangaa dencoon gi
gëna neex ba nëgëni.»

11 Firnde jii ame ca Kana, ca diiwaanu Galile, moo
doon kéemaan gi Yeesu jëkka def. Ci noonu la wonee
màggaayam te ay taalibeem gëm nañu ko.

12 Bi loolu weesoo, mu ànd ak yaayam, ay rakkam ak i
taalibeem, dem dëkku Kapernawum. Waaye yàgguñu fa.

Yeesu dàq na jaaykat ya ca kër Yàlla ga

13 Màggalu Yawut, gi ñuy wax bésu Mucc ba, mu ngi
doon jubsi. Yeesu dem Yerusalem, 14 dugg ca kër Yàlla ga.
Bi mu fa demee, fekk na ca ëtt ba ay jaaykati nag ak yu xar
ak yu pitax, ak weccikatu xaalis ya toog. 15 Noonu Yeesu
ràbb ab yar, daldi leen koy dàqe, ngir ñu génn ëttu kër
Yàlla ga, ñoom ak xar ya ak nag ya. Mu tasaare xaalisu
weccikat ya, daaneel taabal ya, 16 daldi ne jaaykati pitax
ya: «Jëleleen fi lii! Sama kër Baay, buleen ko def marse!»
17 Taalibeem ya fàttaliku Mbind mii: «Cawarte gi ma am ci
sa kër, mu ngi mel ni taal buy tàkk ci sama biir.»

18 Noonu Yawut ya ne ko: «Ban firnde nga nuy won ngir
dëggal ne am nga sañ-sañu def lii nga def?» 19 Yeesu ne
leen: «Daaneel-leen kër Yàlla gii, ma daldi koy yékkati ci
ñetti fan.» 20 Ñu ne ko: «Nga ne kër Yàlla, gii ñu tabax ci
ñeent fukki at ak juróom benn, man nga koo yékkati ci
ñetti fan!»

21 Waaye kër Yàlla, gi Yeesu doon wax, nekkul woon
ab tabax, aw yaramam ci boppam moo ko taxoon di wax.
22 Gannaaw ga nag, bi Yeesu deeyee ba dekki, la taalibeem

ya fàttaliku li mu waxoon, daldi gëm Mbind mi ak wax, ja
leen Yeesu waxoon.
23 Bi Yeesu nekkee Yerusalem ci màggalu bésu Mucc ba,
ñu bare gis kéemaan, yi mu doon def, daldi gëm ci turam.
24 Waaye Yeesu wóoluwu leen woon, ndaxte xamoon na
leen ñoom ñépp, 25 te it soxlawul ñu koy xamal dara ci
nit, ndaxte moom ci boppam xam na xolu nit.

3

Yeesu waxtaan na ak njiitu diine

1 Amoon na ca Farisen ya nit ku ñu naan Nikodem te mu
bokk ca kilifay Yawut ya. 2 Genn guddi mu ñëw ca Yeesu ne
ko: «Kilifa gi, xam nanu ne Yàllaa la yónni ngir nga jàngal
nu, ndaxte kenn manula def firnde yii ngay wone te Yàlla
àndul ak moom.» 3 Yeesu ne ko: «Ci dëgg-dëgg maa ngi la
koy wax, képp ku judduwaatul* doo mana seede nguuru
Yàlla.» 4 Nikodem ne ko: «Nit ku xas ba màggat, nan lay
mana judduwaate? Ndax day dellu ci biiru yaayam ngir
judduwaat?»
5 Yeesu ne ko: «Ci dëgg-dëgg maa ngi la koy wax, ku
judduwul ci ndox ak ci Xelum Yàlla, doo mana bokk ci
nguuru Yàlla. 6 Lu juddoo ci nit, nit la; waaye lu juddoo ci
Xelum Yàlla, xel la. 7 Li ma ne: "Fàww ngeen judduwaat,"
bumu la jaaxal. 8 Ngelaw fu ko neex lay jublu. Yaa ngi
koy dégg waaye xamuloo fu mu jóge, xamuloo fu mu jëm.
Noonu la mel it ci képp ku juddoo ci Xelum Yàlla.»
9 Ci baat yooyu Nikodem ne ko: «Nu loolu mana ame?»
10 Yeesu ne ko: «Yaw yaay jàngal bànni Israyil te xamu-
loo mbir yii? 11 Ci dëgg-dëgg maa ngi la koy wax, noo ngi
wax li nu xam, di nettali li nu gis, waaye nanguwuleena

* 3:3 judduwaat: ci làkku gereg, baat bi Yeesu wax mi ngi tekki «judduwaat» walla «juddoo ci kàttan gu jóge ci kaw».

gëm li nu seede. 12 Gannaaw gëmuleen li ma leen di wax ci
mbiri àddina, naka ngeen mana gëme, bu ma leen waxee
ci mbiri asamaan? 13 Kenn masula yéeg ci asamaan su dul
ki fa jóge, muy Doomu nit ki. 14 Te itam na Musaa sampe
woon ab bant ca diggu màndiŋ ma, takk ca jaan, ja mu
defare woon xànjar, fàww ñu yékkatee noonu Doomu nit
ki, 15 ngir képp ku ko gëm am ci moom dund gu dul jeex.»

16 Ndaxte Yàlla dafa bëgg àddina, ba joxe jenn Doomam
ji mu am kepp, ngir képp ku ko gëm am dund gu dul jeex
te doo sànku mukk. 17 Yàlla yónniwul Doomam ci àddina
ngir mu daan nit ñi, waaye ngir musal leen. 18 Képp ku
ko gëm deesu la daan, waaye ku ko gëmul daan nañu la
ba noppi, ndaxte gëmuloo ci turu Doom ji Yàlla am kepp.
19 Ci nii la àtte bi ame: leer gi ñëw na ci àddina, waaye nit
lëndëm gi lañu taamu ndax seeni jëf yu bon. 20 Képp kuy
def lu bon day bañ leer gi te du ci ñëw, ndax ragal ay jëfam
di feeñ bëccëg ndarakàmm. 21 Waaye ku def lu jub day ñëw
ci leer gi, ngir ñu xam ne def na ay jëfam ci kanam Yàlla.

Yeesu moo gëna màgg Yaxya

22 Gannaaw loolu Yeesu ànd ak ay taalibeem, dem ca biir
diiwaanu Yude, toog fa ak ñoom ab diir, di sóob nit ñi ci
ndox. 23 Yaxya moom itam doon na sóobe ci ndox ci dëkku
Aynon, ca wetu dëkku Salim, ndaxte diiwaan booba bare
woon na ndox. Nit ñi daan nañu ñëw ci moom, mu di leen
sóob. 24 Booba tëjaguñu Yaxya ci kaso. 25 Foofa ay taalibey
Yaxya tàmbalee werante ak benn Yawut ci mbirum sangu
set. 26 Ci kaw loolu ñu dem ca Yaxya ne ko: «Kilifa gi, ndax
fàttaliku nga kooka nga seede woon te mu nekkoon ak yaw
ca gannaaw dexu Yurdan? Moom de, ma ngay sóobe ci
ndox léegi te ñépp a ngay dem ca moom!»

27 Yaxya ne leen: «Kenn manula am dara lu ko Yàlla
joxul. 28 Yéen ci seen bopp man ngeena seede ne waxoon

naa ne duma Almasi bi waaye dañu maa yónni ma jiitusi
ko. 29 Kiy céetal moo moom séetam. Waaye xaritu kiy
céetal dafay taxaw di ko déglu, tey bég, bu déggee baatam.
Mbég moomu moo di sama bos tey, te fi mu nekk mat na
sëkk. 30 Li war moo di moom, mu gëna màgg te man, ma
gëna féete suuf.»

31 Ki jóge ci kaw moo féete kaw ñépp; ki jóge ci suuf nag,
ci suuf rekk la mana bokk, te ni niti àddina lay waxe. Ki
jóge asamaan 32 day wax li mu gis ak li mu dégg, waaye
kenn nanguwul li mu seede. 33 Képp ku nangu seedeem
nangu nga ne Yàlla, dëgg lay wax. 34 Ndaw li Yàlla yónni,
kàddug Yàlla lay wax, ndaxte mayu Xel mu Sell, mi Yàlla
sol ci moom, amul dayo. 35 Baay bi dafa bëgg Doom ji, te
jox na ko sañ-sañ ci lépp. 36 Ku gëm Doom ji, am nga dund
gu dul jeex; ku déggadil Doom ji, amuloo dund, waaye
merum Yàllaa ngi la tiim.

4

Yeesu waxtaan na ak jigéen ji amoon juróomi jëkkër

1 Amoon na benn bés Farisen yi dégg ne, ñiy topp Yeesu
ñoo ëpp ñiy topp Yaxya, te ñi Yeesu sóob ci ndox ñoo
ëpp ñi Yaxya sóob. 2 Fekk Yeesu moom ci boppam daawul
sóob kenn ci ndox, waaye ay taalibeem ñoo daan sóobe.
3 Bi Yeesu yégee loolu nag, mu jóge Yude, dellu diiwaanu
Galile.

4 Bi muy dem Galile, waroon na jaar ci diiwaanu Samari.
5 Noonu mu agsi ci wetu dëkku Sikar ci tool, bi Yanqóoba
mayoon doomam Yuusufa. 6 Foofa la teenu Yanqóoba
nekkoon. Yeesu toog ca pindu teen ba, di noppalu ndax
coonob tukki ba. Ca digg bëccëg la woon.

7 Noonu jigéenu waa Samari ñëw fa di root. Yeesu ne
ko: «May ma ndox, ma naan.» 8 Fekk booba nag, taalibey
Yeesu ya dañoo demoon ca biir dëkk ba, di jënd lu ñu lekk.

[9] Jigéen ja ne ko: «Yaw, ngay Yawut, man maay jigéen ju dëkk Samari; nan nga ma mana ñaane ndox?»

Jigéen ja wax na loolu, ndaxte Yawut ya bokkuñu woon ak waa Samari ndab yu ñuy lekke.

[10] Noonu nag Yeesu ne ko: «Soo xamoon li Yàlla maye,
xam ki lay ñaan ndox, kon yaw ci sa bopp, yaa koy ñaan,
te moom dina la may ndoxum dund.» [11] Jigéen ja ne ko:
«Sang bi, teen bi xóot na te amuloo baag, kon fooy jële
ndoxum dund? [12] Xanaa kay xalaatuloo ne yaa gëna màgg
sunu maam Yanqóoba, moom mi nu gasal teen bii, mu
naan ci moom ak i doomam, wëgg cig juram?»

[13] Yeesu wax ko ne: «Ku naan ci ndoxum teen bii, balaa
yàgg mu maraat, [14] waaye ndox mi may joxe, ku ci naan
du marati mukk, ndaxte day nekk ci moom bëtu ndox buy
ball, di joxe dund gu dul jeex.»

[15] Noonu jigéen ja daldi ko ne: «Sang bi, may ma ci ndox
moomu, ngir ma bañatee mar, bay ñëw ba fii di rootsi.»
[16] Yeesu ne ko: «Demal wooyi sa jëkkër te ñëw.» [17] Jigéen
ja ne ko: «Awma jëkkër de.» Yeesu ne ko: «Wax nga dëgg
ne amuloo jëkkër, [18] ndaxte amoon nga juróomi jëkkër,
te ki nga nekkal léegi du sa jëkkër. Li nga wax dëgg la.»
[19] Jigéen ja ne ko: «Sang bi, gis naa ne ab yonent nga.
[20] Nun nag, naka-jekk sunuy maam ca tund wee ngay séen
lañu daan jaamoo Yàlla, waaye yéen Yawut yi, dangeen ne
Yerusalem lañu wara jaamoo Yàlla.»

[21] Yeesu ne ko: «Jigéen ji, gëmal lii ma lay wax: dina
am jamono joo xam ne du ci tund wale te du ci Yerusalem
ngeen di jaamoo Baay bi. [22] Yéen waa Samari, xamuleen li
ngeen di jaamu. Nun Yawut yi, xam nanu li nuy jaamu,
ndaxte kiy musal àddina ci Yawut yi la jóge. [23] Waaye
jamono dina ñëw, te agsi na ba noppi, jamono joo xam
ne jaamukat yi dëgg dinañu jaamu Baay bi ci xel ak ci
dëgg. Ñooñu nag, ñooy jaamu Baay bi, ni mu ko bëgge.

24 Yàlla xel la, kon ñi koy jaamu war nañu koo jaamu ci xel
ak ci dëgg.» 25 Jigéen ja ne ko: «Xam naa ne Almasi bi —
maanaam Kirist— dina ñëw te bu ñëwee, dina nu leeralal
lépp.» 26 Yeesu ne ko: «Maa di Almasi bi, man miy wax ak
yaw.»

Taalibey Yeesu ya délsi nañu

27 Noonu nag taalibey Yeesu ya délsi, gis muy wax ak ab
jigéen. Ñu daldi jaaxle lool. Waaye kenn ñemewu ko woon
ne: «Looy laaj?» walla: «Lu tax ngay wax ak moom?»

28 Noonu jigéen ja wacc fa njaqam, daldi dem ca dëkk
ba ne leen: 29 «Kaayleen gis; nit a nga fee ku ma wax lépp
lu ma masa def. Ndax kooku du Almasi bi?» 30 Noonu waa
dëkk ba jóg, jëm ca Yeesu.

31 Fekk taalibey Yeesu ya di ko gétën ne: «Kilifa gi,
lekkal.» 32 Waaye Yeesu ne leen: «Am na ñam wu may
lekk, te xamuleen ko.» 33 Taalibe ya nag di laajante naan:
«Ndax dafa am ku ko indil lekk?» 34 Yeesu ne leen: «Sama
ñam moo di def coobarey ki ma yónni te àggale liggéey,
bi mu ma sant. 35 Du dangeen naan: “Fii ak ñeenti weer
ñu góob”? Waaye man, dama leen naan: xool-leen tool
yi, ñoo ngi ñor ba weex tàll, di xaar ku leen góob. 36 Kiy
góob tool yi mu ngi jot xaat peyam; day dajale nit ñi ngir
dund gu dul jeex, ni ñuy dajalee pepp. Kon boog kiy ji dina
bégandoo ak kiy góob. 37 Wax ji ñu wax ne: “Kenn dina ji,
keneen góob,” dëgg la. 38 Yebal naa leen, ngeen góob tool
bu ngeen beyul. Ñeneen a ko bey, te yéena ko jariñoo.»

Ñu bare ci waa Samari gëm nañu Yeesu

39 Bi jigéen ja nee waa dëkk ba: «Wax na ma li ma def
lépp,» ñu bare gëm nañu Yeesu. 40 Ñu daldi dikk ñaan
Yeesu, mu dal ak ñoom. Yeesu toog fa ñaari fan. 41 Ñu bare
gëm ko ndax li mu doon wax. 42 Ñu ne jigéen ja: «Léegi
gëm nanu, te du li nga wax moo tax waaye li nu gisal sunu

bopp. Te xam nanu ne dëgg-dëgg kii moo di Musalkatu àddina si.»

Yeesu faj na xale ba bëggoona dee

43 Bi Yeesu amee ñaari fan ca dëkk ba, mu jóge fa, jëm
diiwaanu Galile, 44 ndaxte moom ci boppam nee woon na:
«Ab yonent, kenn du ko faaydaal ca réewam.» 45 Bi mu
agsee Galile, nit ñi teeru ko, ndaxte ñoom itam teewoon
nañu ca màggalu bésu Mucc ba ca Yerusalem, te gisoon
nañu la mu fa defoon lépp.
46 Noonu kon mu délsi Kana ci Galile, dëkk ba mu
soppee woon ndox ma biiñ. Amoon na benn dagu buur
bu dëkkoon Kapernawum te doomam feebar. 47 Bi mu
déggee ne, Yeesu jóge na Yude, ñëw Galile, mu dikk ci
moom, ñaan ko mu ñëw këram, wéral doomam, ji wopp
bay bëgga dee. 48 Yeesu ne ko: «Yéen daal, dungeen gëm
mukk, fi ak gisuleen ay firnde walla ay kéemaan.» 49 Dagu
buur ba neeti ko: «Sang bi, ñëwal, bala sama doom di dee.»
50 Yeesu ne ko: «Demal, sa doom dina dund.» Kilifa ga gëm
la ko Yeesu wax, daldi dem. 51 Bi muy dellu këram nag, ay
surgaam gatandu ko. Ñu daldi ne ko: «Xale bi dina dund!»
52 Mu laaj leen ci ban waxtu la tàmbalee tane, ñu ne ko:
«Démb ca njolloor la am ag féex.» 53 Noonu baayu xale
ba daldi seetlu ne, ca waxtu woowa la ko Yeesu ne woon:
«Sa doom dina dund.» Moom ak njabootam gépp, ñu daldi
gëm Yeesu.
54 Lii mooy ñaareelu firnde, bi Yeesu def ci Galile,
gannaaw bi mu jógee Yude.

5

Yeesu faj na jarag

1 Gannaaw loolu Yawut ya amoon nañu genn màggal,
moo tax Yeesu demoon Yerusalem. 2 Ca wetu benn ci
bunti dëkk ba nag, maanaam ca Buntu xar ya, am na fa

bët bu tudd Betesda ci làkku yawut, te ñu wërale ko ak
juróomi mbaar. 3 Ca suufu mbaar yooyu la jarag yu bare,
yu deme niki ay gumba, ay lafañ ak ay làggi, daan tëdd, di
xaar ndox mi yëngatu; 4 ndaxte, ci ni ñu ko nettalee, benn
malaakam Boroom bi da daan wàcc léeg-léeg di jax ndox
mi. Bu ndox mi masaa yëngu ba noppi, jarag ju ca jiitu,
wopp joo amaan, daldi wér ca saa sa.

5 Amoon na fa benn waay bu feebaroon lu mat fanweeri
at ak juróom ñett. 6 Bi ko Yeesu séenee mu tëdd, te mu
xam ne woppam ji yàggoon na lool, mu laaj ko ne: «Ndax
bëgg ngaa wér?» 7 Jarag ja ne ko: «Sang bi, duma am ku
ma sóob ci ndox mi, bu yëngoo; su ma ciy fexee dem, ñu
jëkk ma ci.» 8 Yeesu ne ko: «Jógal, jël sa basaŋ te dox.» 9 Ca
saa sa mu daldi wér, jël basaŋam, daldi dox.

Mbir moomu dafa daje woon ak bésub noflaay ba,
10 looloo tax ba Yawut ya daldi ne nit ku wér ka: «Tey
bésub noflaay la, te sunu yoon aaye na, ngay yor sa
basaŋ.» 11 Mu ne leen: «Ki ma faj moo ma ne: “Jëlal sa
basaŋ te dox.”» 12 Ñu ne ko nag: «Ku la ne: “Jëlal sa basaŋ
te dox”?» 13 Waaye waa ji xamul ki ko wéral, fekk booba
Yeesu dem na, te nit ñu bare teewoon nañu ca bérab ba.

14 Bi ñu ca tegee ab diir, Yeesu dajeek moom ca kër Yàlla
ga ne ko: «Déglul, fii mu ne, wér nga; bul defati bàkkaar,
ngir ragal lu yées lii dal la.»

Sañ-sañu Doomu Yàlla ji

15 Noonu nit ka dellu ne Yawut ya, Yeesu moo ko fajoon.
16 Looloo tax Yawut ya di wuta sonal Yeesu, ndaxte daan
na jëfe noonu ca bésub noflaay ba. 17 Waaye Yeesu wax na
leen ne: «Sama Baay nekk na ba tey ci liggéey, kon man
itam damay liggéey.»

18 Baat boobu moo tax ba Yawut yi gën koo wuta rey,
ndaxte yemul woon rekk ci baña topp ndigalu bésub

noflaay ba, waaye dafa wax it ne, Yàlla Baayam la, ba teg boppam Yàlla.
19 Noonu Yeesu ne leen: «Ci dëgg-dëgg maa ngi leen koy
wax, Doom ji manula def dara moom ci boppam; li mu gis
Baay bi di def rekk lay def. Li Baay bi di jëf la Doom ji itam
di jëf. 20 Ndaxte Baay bi bëgg na Doom ji, ba di ko won lépp
lu muy def, te dina ko won jëf yu ëpp kéemaan yii, ngir
ngeen gëna waaru. 21 Maanaam, ni Baay bi di dekkale ñu
dee ñi, di leen jox dund, noonu la Doom ji di joxe dund ñi
mu ko bëgga jox. 22 Baay bi du àtte kenn; àtte bi yépp, jox
na ko Doom ji, 23 ngir ñépp di teral Doom ji, ni ñuy terale
Baay bi. Ku teralul Doom ji, teraloo Baay, bi ko yónni.
24 «Ci dëgg-dëgg maa ngi leen koy wax, ku dégg sama
kàddu te gëm ki ma yónni, am nga dund gu dul jeex te
doo jaar ca àtte ba, ndaxte génn nga ci dee, tàbbi ci dund.
25 Ci dëgg-dëgg maa ngi leen koy wax, jamono dina ñëw te
agsi na ba noppi, mooy jamono, ji ñu dee ñi di dégg baatu
Doomu Yàlla ji, te ku ko dégg dinga dund. 26 Ndaxte ni
Baay bi ame dund moom ci boppam, noonu it la ko maye
Doom ji, mu am ko ci boppam. 27 Jox na Doom ji itam sañ-
sañu àtte, ndaxte mooy Doomu nit ki.
28 «Bu leen ci dara jaaxal; ndaxte jamonoo ngi ñëw ju
néew yépp, yi nekk ci seen bàmmeel, di dégg baatam tey
génn. 29 Ñi daan jëf lu baax dinañu dekki, dund ba fàww,
waaye ñi daan jëf lu bon, dinañu dekki, ñu daan leen.
30 Manumaa def dara man ci sama bopp. Ni ma Baay bi
di digale rekk laay àttee, te sama àtte bu jub la, ndaxte
defuma sama bëgg-bëgg, ci waawi ki ma yónni doŋŋ laay
aw.

Firnde yi wone sañ-sañu Yeesu

31 «Su ma seedeelee sama bopp, sama wax du am
maana. 32 Waaye keneen moo may seedeel, te bir na ma
ne la muy wax ci man dëgg la.

33 «Yéen yónni ngeen ay ndaw ci Yaxya, te seede na
dëgg. 34 Man ci sama bopp soxlawuma seedes nit; waaye
nag damay wax loolu rekk, ngir ngeen mucc. 35 Yaxya
meloon na ni làmp buy tàkk tey leeral, te nangu ngeena
bànneexu ab diir ci leeram.
36 «Waaye yor naa ci man seede su gëna mag si ma
Yaxya di seedeel: maa ngi def jëf, yi ma Baay biy sant.
Jëf yooyu may def nag ñooy seede ne, Baay bi moo ma
yónni. 37 Te Baay bi ma yónni, moom itam seede na ma.
Masuleena dégg baatam te masuleena gis xar kanamam,
38 te kàddoom saxul ci yéen, ndaxte gëmuleen ki mu
yónni. 39 Yéena ngi gëstu Mbind yi, ndaxte dangeen cee
yaakaar dund gu dul jeex. Mbind yooyu nag far, ci sama
mbir lañuy wax; 40 te bëgguleena ñëw ci man ngir am
dund!
41 «Wutuma tagg yu jóge ci nit. 42 Waaye yéen, xam naa
leen; leer na ma ne amuleen ci seen xol benn mbëggeel ci
Yàlla. 43 Man ñëw naa ci sama turu Baay, te nanguwuleen
ma, waaye bu keneen dikkee ci turu boppam, ngeen nangu
ko. 44 Bëgg ngeen ku leen di tagg, te wutuleen ngërëm, li
jóge ci jenn Yàlla rekk ji am. Kon nan ngeen mana gëme?
45 «Buleen xalaat ne maa leen di jiiñ dara ci sama kanam
Baay. Musaa, mi ngeen yaakaar, moo leen di booleek
moom. 46 Bu ngeen gëmoon Musaa, dingeen ma gëm man
itam, ndaxte seedeel na ma. 47 Waaye su fekkee gëmuleen
li Musaa bind, kon nu ngeen mana gëme samay wax?»

6

Yeesu dundal na mbooloo mi

1 Gannaaw loolu Yeesu dafa jàll dexu Galile, maanaam
dexu Tiberyàdd. 2 Mbooloo mu bare topp ci moom, ndaxte
gisoon nañu firnde yooyee mu wone, bi mu wéralee jarag
ya. 3 Yeesu daldi yéeg ca kaw tund wa, toog fa ak ay

taalibeem. 4 Fekk na booba bésu Mucc ba, di màggalu
Yawut ya, jubsi. 5 Bi Yeesu xoolee, gis mbooloo mu réy
di ñëw ci moom, mu ne Filib: «Fu nuy jële mburu, mu nu
leen mana dundale?»
6 Bi muy wax loolu it, da doon seetlu Filib, ndaxte
xamoon na booba li mu nara def. 7 Filib ne ko: «Peyug
juróom ñetti weer sax, bu nu ko amoon, du leen mana doy
ci mburu, ba kenn ku nekk ci ñoom am ci dog wu ndaw.»
8 Keneen ca taalibe ya di Andare, mi bokk ak Simoŋ Piyeer
ndey ak baay, ne ko: 9 «Am na fi ci mbooloo mi ab xale bu
yor juróomi mburu* ak ñaari jën, waaye loolu lu muy jariñ
mbooloo mu tollu nii?» 10 Yeesu daldi ne taalibe ya: «Na
ñépp toog.» Fekk ñax mu bare amoon ca bérab ba. Noonu
góor ñépp àgg suuf. Waroon nañoo mat juróomi junni.
11 Yeesu daldi jël mburu ya, gërëm Yàlla, ba noppi séddale
ko ña fa toogoon. Mu jox leen itam jën, ba ñu doyal sëkk.
12 Bi ñu lekkee ba regg, Yeesu ne taalibe ya: «Dajaleleen
desitu mburu mi, ba dara du ci réer.» 13 Ñu dajale ko, daldi
feesal fukki pañe ak ñaar ak desiti juróomi mburu, yi ñu
doon lekk.
14 Bi nit ña gisee firnde jooju Yeesu wone, ñu ne: «Dëgg-
dëgg kii mooy Yonent, bi wara ñëw ci àddina!» 15 Yeesu gis
ne dañu koo nara jëlsi, fal ko buur. Mu bàyyi leen fa, dellu
moom rekk ca tund wa.

Yeesu dox na ci ndox

16 Bi timis jotee taalibeem ya wàcc ca tefes ga, 17 dugg ci
gaal, di jàll dex gi, jëm dëkku Kapernawum. Booba guddi
woon na, te Yeesu agseegul ci ñoom. 18 Dex gi yëngu na
lool, ndaxte da doon ngelaw ak doole. 19 Bi ñu joowee lu
wara tollook juróom benni kilomet, ñu séen Yeesu, muy
dox ci kaw dex gi, jëm ci ñoom, ñu daldi tiit. 20 Waaye

* 6:9 Mburu yu ndaw yu ñu defare sungufu lors, doon lekku ñi néew doole.

Yeesu ne leen: «Man la, buleen tiit!» 21 Noonu ñu nangu
koo dugal ca gaal ga, gaal ga daldi teer ca saa sa ca fa ñu
bëggoona wàcc.
22 Ca ëllëg sa mbooloo, ma des ca geneen wàllu dex ga,
gis ne genn gaal ga fa nekkoon rekk dem na. Xam nañu
ne Yeesu bokku ko woon ak taalibe ya, ndaxte ñoom rekk
a àndoon. 23 Waaye yeneen gaal yu jóge dëkku Tiberyàdd
ñëw, teer ca wetu fa ñu lekke woon mburu ma, gannaaw bi
Boroom bi santee Yàlla ba noppi. 24 Bi mbooloo ma gisee
ne Yeesu walla taalibe ya kenn nekkatu fa, ñu dugg ca gaal
yooyu, dem seeti ko Kapernawum.

Yeesu mooy ñam wiy joxe dund

25 Bi ñu fekkee Yeesu ca geneen wàllu dex ga, ñu ne ko:
«Kilifa gi, kañ nga fi ñëw?»
26 Yeesu ne leen: «Ci dëgg-dëgg maa ngi leen koy wax,
firnde yi ngeen gis taxul ngeen may seet. Yéena ngi
may wër ndax mburu, mi ngeen lekk ba suur. 27 Buleen
liggéeyal ñam wuy yàqu; li gën mooy ñam wu sax abadan
tey joxe dund gu dul jeex. Ñam woowule, Doomu nit ki
dina leen ko jox, ndaxte moom la Yàlla Baay bi tànn, mu
nekk ndawam.»
28 Noonu ñu laaj ko ne: «Lu nu wara liggéey, ngir matal
jëf yi neex Yàlla?» 29 Yeesu ne leen: «Jëf ji neex Yàlla, moo
di gëm ki mu yónni.»
30 Ñu ne ko: «Ban firnde nga nu mana won, ngir nu gëm
la? Ban liggéey nga nara def? 31 Sunuy maam dunde nañu
mànn ca màndiŋ ma, ndaxte Mbind mi nee na: "Jox na
leen, ñu lekk ñam wu wàcce ca asamaan."»
32 Yeesu waxaat ne: «Ci dëgg-dëgg maa ngi leen koy
wax, du Musaa moo leen jox ñam woowu wàcce ca
asamaan; sama Baay ci boppam, moo leen di jox ñam wu
wóor, wi wàcce ca asamaan. 33 Ndaxte ñam, wi Yàlla di
joxe, mooy ñam wiy wàcce ci asamaan tey jox àddina si

dund.» 34 Ñu ne ko nag: «Sang bi, kon dee nu faral di jox
ci ñam woowe!»

35 Yeesu ne leen: «Man maay ñam wiy joxe dund. Ku
ñëw ci man, doo xiif mukk; te ku ma gëm, doo mar.
36 Waaye wax naa leen ko ba noppi; gis ngeen ma te taxul
ngeen gëm! 37 Képp ku ma Baay bi jox dina ñëw ci man,
te duma dàq mukk ki may fekksi. 38 Ndaxte wàccewuma
ci asamaan ngir def sama bëgg-bëgg, waaye damay matal
bëgg-bëggu ki ma yónni. 39 Lii mooy bëgg-bëggu ki ma
yónni: bu ma ñàkk kenn ci ñi mu ma may, te dafa bëgg it
ma dekkal leen keroog bés bu mujj ba. 40 Ndaxte lii mooy
bëgg-bëggu Baay bi: képp ku gis Doom ji te gëm ko, am
dund gu dul jeex, te bés bu mujj ba, dinaa ko dekkal!»

41 Yawut ya tàmbali di ñurumtoo Yeesu, ndaxte dafa ne:
«Maay ñam wi wàcce ci asamaan.» 42 Ñu naan: «Ndax kii
du Yeesu, doomu Yuusufa? Xam nanu ndeyam ak baayam.
Kon nag lu tax léegi mu naan, mi ngi jóge asamaan?»

43 Yeesu ne leen: «Bàyyileen seen ñurumtu bi. 44 Kenn
manula ñëw ci man te Baay, bi ma yónni, xiirtalu la ci; te
man dinaa la dekkal keroog bés bu mujj ba. 45 Yonent yi
bind nañu kàddu gii: “Yàlla dina leen jàngal ñoom ñépp.”
Kon nag ku déglu te nangu waxi Baay bi, dina ñëw ci man.
46 Tekkiwul ne kenn mas na gis Baay bi. Ki jóge ci Yàlla
doŋŋ a ko gis. 47 Ci dëgg-dëgg maa ngi leen koy wax, ku
gëm am nga dund gu dul jeex. 48 Maay ñam wiy joxe dund.
49 Seeni maam lekk nañu mànn ca màndiŋ ma, teewul dee
nañu. 50 Waaye ñam wiy wàcce ci asamaan, ku ko lekk,
doo dee. 51 Man maay ñam wiy dund te wàcce ci asamaan.
Ku lekk ci ñam wii, dinga dund ba fàww. Te it ñam wi may
joxeji, sama yaram la; dama koy joxe ngir àddina mana
dund.»

52 Noonu Yawut ya werante werante wu tàng ci seen
biir naan: «Naka la nu waa jii mana joxe yaramam, ngir

nu lekk ko?»
53 Yeesu ne leen: «Dëgg-dëgg maa ngi leen koy wax, bu
ngeen lekkul yaramu Doomu nit ki te naanuleen deretam,
dungeen am dund ci yéen. 54 Ku lekk sama yaram te naan
sama deret, am nga dund gu dul jeex, te dinaa la dekkal
keroog bés bu mujj ba. 55 Ndaxte sama yaram mooy ñam
wu wóor wi, te sama deret mooy naan gu wóor gi. 56 Kiy
lekk sama yaram tey naan sama deret dina sax ci man, ma
dëkk ci moom. 57 Baay bi ma yónni mu ngi dund, te maa
ngi dund jaarale ko ci moom; noonu itam ku may lekk
dina dund jaarale ko ci man. 58 Kon nag ñam wi wàcce
ci asamaan a ngi noonu; bokkul ak ñam wa seeni maam
lekkoon te faatu. Ku lekk ñam wii may wax dinga dund ba
fàww.»
59 Baat yooyu la Yeesu wax, bi mu doon jàngle ca jàngu
ba ca Kapernawum.

Taalibey Yeesu yu bare weddi nañu

60 Bi ñu dégloo Yeesu ba noppi, taalibeem yu bare nee
nañu: «Njàngle mii de, jafe na! Kan moo ko mana déglu?»
61 Yeesu gis ne taalibeem yaa ngi ñurumtoo loolu, mu
ne leen: «Ndax li ma wax da leena jaaxal? 62 Lan mooy am
nag, bu fekkee gis ngeen Doomu nit ki dellu, yéeg fa mu
jëkkoona nekk? 63 Xelu Yàlla mi mooy joxe dund; ñam wi
jariñul dara. Kàddu yi ma leen wax, ci Xelum Yàlla lañu
jóge te ñooy joxe dund. 64 Waaye am na ci seen biir ñu ko
gëmul.»
Ndaxte Yeesu xamoon na ca njàlbéen ga ñan ñoo ko
waroona gëmadi ak kan moo ko waroona wor. 65 Mu dolli
ca it ne: «Looloo tax ma ne, kenn manula ñëw ci man te
Baay bi mayu la, nga agsi.»
66 Ci loolu taalibeem yu bare dëpp, bañatee ànd ak
moom. 67 Yeesu daldi wax ak fukki taalibe yi ak ñaar
ne leen: «Mbaa bëgguleena dem, yéen itam?» 68 Simoŋ

Piyeer ne ko: «Boroom bi, ci kan lanuy dem? Yaa yor
kàddu yiy joxe dund gu dul jeex. [69] Léegi nun gëm nanu
te xam nanu ne yaa di Aji Sell, ji jóge ci Yàlla.» [70] Yeesu
ne leen: «Xanaa du maa leen tànn, yéen fukk yi ak ñaar?
Moona, am na ci yéen koo xam ne seytaane la!» [71] Yudaa
miy doomu Simoŋ Iskariyo la doon wax. Ndeke Yudaa, la
muy bokk lépp ca fukki taalibe ya ak ñaar, moo ko naroona
wor.

7

Yeesu ca màggalu Mbaar ya

[1] Gannaaw loolu Yeesu doon na wër diiwaanu Galile.
[2] Bëggul woona dem diiwaanu Yude, ndaxte Yawut ya
dañu ko doon wuta rey.

Fekk na bésu xewu Yawut ya, ñu koy wax màggalu
Mbaar ya, mu ngi doon jubsi. [3] Noonu rakki Yeesu yu góor
ya ne ko: «Jóge fi te dem diiwaanu Yude, ngir say taalibe
gis, ñoom itam, jaloore yi ngay def. [4] Ku bëgga siiw, doo
nëbb say jëf. Boo demee bay wone jaloore yu mel ni, fexeel
ba ñépp gis la.» [5] Rakkam yi dañu doon wax loolu, ndaxte
ñoom itam gëmuñu ko woon.

[6] Yeesu ne leen: «Sama waxtu jotagul. Ci yéen nag,
waxtu yépp a baax. [7] Àddina du leen bañ waaye bañ na
ma, man, ndaxte maa wax ne seeni jëf baaxul. [8] Yéen nag
demleen màggal ga. Demaguma màggal googu, ndaxte
sama waxtu jotagul.» [9] Bi mu leen waxee loolu ba noppi,
moom mu des Galile.

[10] Bi rakkam ya demee ca màggal ga, Yeesu itam sooga
dem te kenn yégu ko; siiwalul demam. [11] Fekk Yawut yaa
nga ko doon seet ca màggal ga te naan: «Ana waa ji?»
[12] Ca biir mbooloo ma ñu ngi doon déeyante, di wax ci ay
mbiram. Ñii naan: «Nit ku baax la.» Ñee naan: «Déedéet,

day nax nit ñi.» [13] Waaye kenn ñemewu koo tudd ca kaw,
ndaxte dañoo ragaloon Yawut ya.

Yeesu jàngle na ca màggal ga

[14] Bi ñu demee ba ca diggu màggal ga, Yeesu dem di
jàngle ca kër Yàlla ga. [15] Yawut ya nag jaaxle, daldi ne:
«Nu waa jii def ba xam lii lépp, moom mi jàngul?»
[16] Yeesu daldi leen wax ne: «Li may jàngle, jógewul ci
man, waaye ci ki ma yónni la jóge. [17] Ku fas yéenee wéy ci
bëgg-bëggu Yàlla, dina xam ndax sama njàngle ci Yàlla la
jóge, walla ci sama coobare. [18] Nit kiy wax ci coobareem
nag, day wuta màggal boppam, waaye kiy wuta màggal ki
ko yónni, dëgg rekk lay wax te jubadiwul fenn. [19] Xanaa
du Musaa moo leen jox ndigali Yàlla yi? Waaye kenn ci
yéen sàmmu ko! Lu tax ngeen bëgg maa rey?» [20] Mbooloo
ma ne ko: «Xanaa dangaa am ay rab! Ku lay wuta rey?»
[21] Yeesu ne leen: «Benn jaloore rekk laa def, te yéen
ñépp ngeen jaaxle! [22] Li leen Musaa jox ndigalu xarafal
gone yi —jógewul kat ci Musaa; mi ngi tàmbalee ci seen
maami cosaan— moo tax ba ngeen nangoo xarafal nit ci
bésub noflaay bi. [23] Bu ngeen manee xarafal nit ci bésub
noflaay bi, ngir baña wàcc yoonu Musaa, lu tax nag ngeen
mere ma, ndax li ma ci wéral nitu lëmm? [24] Bàyyileen di
àtte ci ni ngeen di gise, te di àtte dëgg.»

Ndax Yeesu mooy Almasi bi?

[25] Am na ci waa Yerusalem ñu doon wax naan: «Xanaa
du nit kii lañuy wuta rey? [26] Xool-leen, mi ngi waaraate
ci biir nit ñi, te kenn du ko wax dara. Ndax sunu kilifa yi
dañoo xam ne mooy Almasi bi? [27] Waaye waa ji, xam nanu
fu mu jóge, te saa su Almasi bi dee dikk, kenn du xam fu
mu bàyyikoo.»
[28] Yeesu di jàngle ca kër Yàlla ga, daldi wax ca kaw ne:
«Ndax xam ngeen ma te xam fi ma jóge? Ñëwaluma sama

bopp, waaye ki ma yónni, ku wóor la. Yéen xamuleen ko.
[29] Man xam naa ko, ndaxte ca moom laa jóge, te itam moo
ma yónni.»

[30] Noonu ñu koy wuta jàpp, waaye kenn manalu ko
woon dara, ndaxte waxtoom jotagul woon. [31] Moona nag,
ñu bare ca mbooloo ma gëm nañu ko. Ñu nga naan: «Ndax
bés bu Almasi bi dikkee, ay firndeem dina ëpp yu nit kii?»
[32] Farisen ya daldi dégg la mbooloo ma doon déeyante ci
mbirum Yeesu. Sarxalkat yu mag ya ak Farisen ya yebal
ay alkaati yu daan wottu kër Yàlla ga, ngir ñu jàppi ko.

[33] Yeesu wax ne: «Dinaa nekk ak yéen fi ak ab diir, sooga
dem ci ki ma yónni. [34] Dingeen ma seet, waaye dungeen
ma gis; te dungeen mana dem fa may nekk.»

[35] Yawut ya di laajante ci seen biir naan: «Fu muy dem
fu nu ko dul fekk? Mbaa du dafa nara dem ca Yawut, ya
gàddaaye ca Gereg ya, te jàngali Gereg ya? [36] Lan la baat
yii mu wax di tekki: "Dingeen ma seet waaye dungeen ma
gis," ak: "Dungeen mana dem fa may nekk"?»

[37-38] Bés ba mujjoon ca màggal ga moo ca ëpp solo;
keroog Yeesu taxaw, wax ca kaw ne: «Ku mar, na ñëw ci
man; ku gëm, na naan! Ndaxte Mbind mi nee na: "Ndox
mu bare muy dundale dina xellee ci dënnam."» [39] Booba li
ko taxoon di wax mooy Xelu Yàlla, mi ñi ko gëm naroona
jot. Fekk na joxeeguñu woon Xelu Yàlla mi, ndaxte ndamu
Yeesu feeñagul woon.

[40] Bi ñu déggee wax jooja, am ay nit ca mbooloo ma
ñu naan: «Dëgg-dëgg kii mooy Yonent bi wara ñëw.»
[41] Ñeneen naan: «Mooy Almasi bi.» Ña ca des it ne:
«Waaye nan la Almasi bi mana jógee Galile? [42] Mbind
mi wax na ne, Almasi bi ci xeetu Daawuda lay wàcce te
Betleyem, dëkku Daawuda, lay jóge.» [43] Noonu féewaloo
daldi am ca biir mbooloo ma ndax Yeesu. [44] Am na ca

ñoom ñu ko bëggoona jàpp, waaye kenn manalu ko woon
dara.

Njiiti Yawut yi gëmuñu Yeesu

45 Bi alkaati ya delloo, sarxalkat yu mag ya ak Farisen
ya laaj leen ne: «Lu tax indiwuleen ko?» 46 Alkaati ya ne
leen: «Kenn masula waxe ni nit kooku!» 47 Noonu Farisen
ya laaj leen: «Mbaa naxuñu leen, yéen itam? 48 Ndax
am na kenn ci sarxalkat yi walla ci Farisen yi ku ko gëm?
Déedéet. 49 Waaye mbooloo mi xamuñu yoonu Musaa; ñu
alku lañu!»
50 Nikodem bokkoon na ca Farisen ya fa nekkoon. Fekk
moo seeti woon Yeesu lu jiitu. Mu ne leen: 51 «Ndax ci
sunu yoon, man nañoo daan kenn te dégluwuñu ko, mbaa
ñu xam lu mu def?» 52 Ñu ne ko: «Mbaa du yaw itam
dangaa bokk ci diiwaanu Galile? Gëstul, kon dinga xam
ne benn yonent masula jóge Galile.» 53 Gannaaw loolu ku
ci nekk dellu sa kër.

8

Jigéen ji doon njaaloo

1 Yeesu moom, dem ca tundu Oliw ya. 2 Ca ëllëg sa ca
fajar, mu dellu ca kër Yàlla ga, mbooloo ma fa teewoon
wër ko. Mu toog, tàmbali di leen jàngal. 3 Xutbakat ya ak
Farisen ya indi jenn jigéen ju ñu bettoon muy njaaloo, ñu
taxawal ko ca diggu mbooloo ma. 4 Noonu ñu ne Yeesu:
«Kilifa gi, jigéen jii de, dañu koo bett muy njaaloo. 5 Ci
ndigali Yàlla yi, jigéen ju njaaloo, Musaa dafa santaane ñu
sànni ko ay xeer, ba mu dee. Yaw nag, lu ciy sa xalaat?»
6 Loolu nag, dañu ko doon wax ngir seetlu ko, ndaxte
bëggoon nañoo tiiñal Yeesu. Yeesu sëgg, di bind ak
baaraamam ci suuf. 7 Bi laaj ya baree, mu siggi ne leen:
«Ku masula def bàkkaar ci yéen, na ko jëkka sànniy xeer.»
8 Noonu mu sëggaat, dellu di bind ci suuf.

9 Bi ñu déggee loolu, ñuy rocceeku kenn-kenn, mag ña
jiitu. Yeesu rekk des fa, jigéen ja taxaw ca kanamam. 10 Mu
daldi siggi ne ko: «Jigéen ji, ana ñi la doon jiiñ njaaloo?
Ndax kenn tegu la tooñ?» 11 Mu ne ko: «Kenn, Sang bi.»
Yeesu ne ko: «Man it ci sama wàll, duma la daan. Demal,
waaye bul defati bàkkaar.»

Li Yeesuy wax mooy dëgg

12 Yeesu jubluwaat ca mbooloo ma ne leen: «Man maay
leeru àddina si. Ku ma topp doo dox cig lëndëm, waaye
dinga am leeru dund.»
13 Farisen ya ne ko: «Yaw yaay seedeel sa bopp, kon li
ngay wax du dëgg.» 14 Yeesu ne leen: «Maa ngi seedeel
sama bopp, teewul li may wax di dëgg, ndaxte xam naa
fa ma bàyyikoo, xam fa ma jëm. Waaye yéen xamuleen fa
ma bàyyikoo ak fa ma jëm. 15 Ci gis-gisu àddina ngeen di
àttee; man duma àtte kenn. 16 Teewul nag, su ma demee
bay àtte, bu jub lay doon, ndaxte du man rekk ay àtte,
waaye Baay, bi ma yónni, daf ciy ànd ak man. 17 Seen yoon
dafa wax ne seedes ñaari nit a gëna wóor. 18 Man maa
ngi seedeel sama bopp, te Baay bi ma yónni mi ngi may
seedeel itam.»
19 Ñu laaj ko ne: «Kuy sa baay?» Yeesu ne leen: «Xa-
muleen ma, xamuleen sama Baay. Bu ngeen ma xamoon,
xam ko.»
20 Bi muy wax loolu, Yeesoo nga doon jànglee ca kër
Yàlla ga, ca wetu fa ñu doon denc asaka ya. Kenn manu ko
woona jàpp, ndaxte waxtoom jotagul.
21 Yeesu dellu ne leen: «Maa ngi dem; dingeen ma
seet, waaye seen bàkkaar ngeen di deeyaale. Fa ma jëm,
dungeen fa mana dem.»
22 Yawut yay waxante naan: «Nee na kat, fa mu jëm,
dunu fa mana dem. Mbaa du day xaruji?» 23 Yeesu ne
leen: «Yéen, fii ngeen bawoo, ci suuf, waaye man ca kaw

laa jóge. Àddina ngeen soqikoo, waaye man bokkuma ci.
24 Looloo tax ma ne, ci seeni bàkkaar ngeen di dee. Bu
ngeen gëmul ki ma nekk, dingeen dee ci seeni bàkkaar.»
25 Ñu ne ko: «Yaay kan?» Mu ne leen: «Li ma leen waxoon
ca njàlbéen ga. 26 Li ma mana wax ci yéen ba àtte leen,
bare na. Waaye ki ma yónni, ku wóor la, te li mu ma wax
rekk laay jottali àddina.»

27 Xamuñu woon ne, Yàlla Baay bee tax muy wax.
28 Yeesu nag ne leen: «Bu ngeen yékkatee Doomu nit ki,
dingeen xam ne Maay ki Nekk*. Dingeen xam ne it, duma
def dara man ci sama bopp. Li ma Baay biy jàngal rekk
laay wax. 29 Te it ki ma yónnee ngi ànd ak man; masu maa
bàyyi ma wéet, ndaxte li ko neex rekk laay def.» 30 Bi ñuy
dégg Yeesu di wax loolu, ñu bare daldi koy gëm.

Waa kër Ibraayma

31 Yeesu ne Yawut ya ko gëmoon: «Bu ngeen saxee ci
li ma wax, nekk ngeen samay taalibe ci lu wóor. 32 Te it
dingeen xam dëgg gi, te dëgg gi dina leen goreel.»

33 Ñu ne ko: «Nun ci Ibraayma lanu soqikoo te masunoo
nekk jaamu kenn. Nan nga nu mana waxe ne dinañu leen
goreel?»

34 Yeesu ne leen: «Ci dëgg-dëgg maa ngi leen koy wax,
képp kuy bàkkaar, jaamu bàkkaar la. 35 Te jaam du bokk
ci kër gi ba fàww, waaye doom, moom, ci kër gi la bokk
ba fàww. 36 Kon nag bu leen Doom ji defee gor, dingeen
doon ay gor tigi. 37 Xam naa ne askanu Ibraayma ngeen.
Waaye yéena ngi may wuta rey, ndaxte li may jàngle xajul
ci yéen. 38 Li ma sama Baay won laay wax; waaye yéen, li
leen seen baay di wax ngeen di def.»

---

* 8:28 Maay ki Nekk mooy turu Yàlla, wi mu feeñal yonentam Musaa, te ëmb melo wu sax wu Yàlla.

39 Ñu ne ko: «Ibraayma mooy sunu baay.» Yeesu ne leen:
«Bu ngeen dee waa këر Ibraayma, dingeen jëfe ni moom.
40 Léegi nag yéena ngi may wuta rey, man mi leen jottali
dëgg, gi ma jële ca Yàlla. Ibraayma deful lu ni mel. 41 Li
ngeen donne ci seen baay rekk ngeen di def.» Ñu ne ko:
«Nun de, dunu doomi araam. Benn baay rekk lanu am,
mooy Yàlla.»

Waa kër Seytaane

42 Yeesu ne leen: «Bu Yàlla doon seen baay, dingeen
ma bëgg, ndaxte ca moom laa jóge, ñëw ci ndigalam.
Ñëwaluma sama bopp, waaye moo ma yónni. 43 Lu tax
dégguleen li ma leen wax? Li ko waral moo di manuleen
koo déglu. 44 Seytaane mooy seen baay, te bëgg-bëggam
ngeen di bëgg di def. Bóomkat la masa doon. Du taxaw
mukk ci dëgg, ndaxte dëgg nekkul ci moom. Buy fen,
dëppoo na ak jikkoom, ndaxte fenkat la, te ci moom la
fen soqikoo. 45 Waaye man damay wax dëgg, moo tax
gëmuleen ma. 46 Kan ci yéen moo mana seede ne bàkkaar
naa? Su ma waxee dëgg nag, lu tax dungeen ma gëm?
47 Ku nekk doomu Yàlla dina déglu ay waxam. Waaye
nekkuleen doomi Yàlla, looloo tax dungeen déglu.»

Li Yeesu seede ci mbiram

48 Yawut ya ne ko: «Ndax danoo waxul dëgg, bu nu nee,
nitu Samari nga te dangaa am ay rab?»
49 Yeesu ne leen: «Awma rab; waaye sama Baay laay
teral, te yéen dangeen may toroxal. 50 Wutumaa màggal
sama bopp. Keneen a ma koy wutal te mooy àtte. 51 Ci
dëgg-dëgg maa ngi leen koy wax, kuy sàmm sama wax
doo dee mukk.» 52 Yawut ya ne ko: «Léegi wóor nanu
ne dangaa am ay rab! Ibraayma faatu na, yonent yépp
faatu, yaw nga naan: "Kuy sàmm sama wax doo ñam dee."
53 Sunu baay Ibraayma faatu na; mbaa du dangaa defe ne

yaa ko gëna màgg? Yonent yi itam faatu nañu. Waaw, loo
teg sa bopp?»
54 Yeesu ne leen: «Su ma dee màggal sama bopp, du am
maana. Sama Baay a may màggal, moom mi ngeen naan,
mooy seen Yàlla. 55 Xamuleen ko nag; man maa ko xam.
Su ma ne woon xawma ko, ab fenkat laay doon ni yéen.
Waaye xam naa ko te maa ngi sàmm waxam. 56 Seen baay
Ibraayma bég na, bi mu yégee sama ngan. Bi mu ko gisee
it, bég na ci lool.» 57 Yawut ya ne ko: «Amaguloo juróom
fukki at, ba noppi naan gis nga Ibraayma?» 58 Yeesu ne
leen: «Ci dëgg-dëgg maa ngi leen koy wax, laata ñuy sàkk
Ibraayma, fekk na ma doon ki ñuy wax Maay ki Nekk†.»
59 Noonu ñu for ay xeer, bëgg ko koo sànni ngir rey ko.
Waaye Yeesu nëbbu, génn kër Yàlla ga.

9

Yeesu faj na gumbag judduwaale

1 Amoon na fu Yeesu jaaroon, gis fa waa ju judduwaale
gumba. 2 Taalibeem ya laaj ko ne: «Kilifa gi, lu tax waa jii
judduwaale gumba? Ndax bàkkaaram a ko waral, walla bu
waajuram?» 3 Yeesu ne leen: «Ajuwul ci bàkkaaram walla
ci bu waajuram. Waaye loolu dafa am, ngir jëfi Yàlla yi
feeñ ci moom. 4 Bëccëg lanu wara matal jëfi ki ma yónni;
guddi dina ñëwi, goo xam ne kenn du ci mana liggéey. 5 Ci
bi may nekk àddina, maay leeru àddina.»
6 Bi Yeesu waxee loolu ba noppi, dafa daldi tifli, jaxase
lor wa ak ban, tay ko ci bëti gumba ga ne ko: 7 «Demal
sëlmu ci bëtu Silowe.» Silowe mi ngi tekki «Yónni nañu
ko.» Gumba ga daldi dem sëlmuji, délsi di gis.
8 Dëkkandoom yi ak ñi ko xame woon bu jëkk ci yelwaan
naan: «Xanaa du kii moo daan toog, di yelwaan?» 9 Ñii

† 8:58 Seetal ci 8.28.

naan: «Moom la de!» Ñee naan: «Du moom! Dañoo niroo
rekk.» Mu daldi leen ne: «Man la de!» 10 Ñu ne ko: «Lu ubbi
say bët?» 11 Mu ne leen: «Ku ñuy wax Yeesu moo tooyal
ban, tay ko ci samay bët, ne ma: "Demal sëlmu ci bëtu
Silowe." Ma dem nag sëlmuji, daldi gis.» 12 Ñu ne ko: «Ana
waa ji?» Mu ne leen: «Xawma fu mu nekk.»

Farisen laaj nañu gumba, gi ñu wéral

13 Noonu ñu daldi indil Farisen yi nit ki gumba woon.
14 Ndekete Yeesu, bés bi mu tooyale ban, ubbi bëti gumba
ga, bésub noflaay la woon. 15 Looloo tax Farisen ya di
laajaat waa ja fi mu jaar bay gis léegi. Mu ne leen: «Dafa
tay ban ci samay bët, ma sëlmuji, ba fi ma nekk maa ngi
gis.»

16 Ci noonu am ca Farisen ya ñu naan: «Ki def lii,
manula jóge ca Yàlla, ndaxte toppul ndigalu bésub noflaay
bi.» Ñeneen it di wax ne: «Nan la boroom bàkkaar mana
wonee yii firnde?» Noonu ñu daldi féewaloo ci seen biir.
17 Farisen ya laajaat ka gumba woon ne ko: «Yaw, loo wax
ci moom? Yaw de la ubbil say bët.» Mu ne leen: «Yonent
la.»

18 Yawut ya manuñu woona nangu ne, nit ka dafa
gumba woon tey gis léegi, ñu daldi wooluji ay waajuram,
19 laaj leen ne: «Ndax kii mooy seen doom, ji ngeen ne
gumba judduwaale la? Kon fu mu jaar, bay gis léegi?»
20 Waajur ya ne leen: «Xam nanu ne daal, sunu doom la te
dafa judduwaale gumba. 21 Waaye ni mu def léegi bay gis,
xamunu ko, te xamunu it ki ko ubbil ay bëtam. Laajleen
ko; magum jëmm la, te man na tontul boppam.»

22 Ragal Yawut ya nag moo taxoon waajuri nit ka waxe
noonu, ndaxte Yawut ya dañoo mànkoo woon ne, képp ku
seede ne Yeesu mooy Almasi bi, ñu dàq la ca jàngu ba.
23 Looloo tax waajur ya ne: «Laajleen ko; magum jëmm
la.»

[24] Farisen ya dellu woowaat ka gumba woon ne ko:
«Waxal sa digganteek Yàlla. Xam nanu ne waa joojee
boroom bàkkaar la.» [25] Mu ne: «Xawma ndax boroom
bàkkaar la am déet. Li ma xam daal mooy gumba woon
naa, te léegi maa ngi gis.» [26] Ñu laaj ko ne: «Lu mu la def?
Nu mu la ubbile say bët?» [27] Mu ne leen: «Wax naa leen ko
ba noppi, waaye dégluwuleen ma. Lu ngeen bëgg ci ma di
ko wax, di waxaat? Xanaa dangeena bëgga nekk yéen itam
ay taalibeem?» [28] Ci kaw loolu ñu daldi ko saaga ne ko:
«Yaw yaay taalibeem. Nun, taalibey Musaa lanu. [29] Xam
nanu ne Yàlla wax na ak Musaa; waaye kii, xamunu sax fu
mu jóge.»

[30] Waa ja ne leen: «Loolu de, doy na waar! Xamuleen
fu mu jóge, te moo ubbi samay bët! [31] Xam nanu ne
Yàlla du déglu boroom bàkkaar. Waaye nag, dina déglu
ki koy ragal tey def coobareem. [32] Bi àddina sosoo ba tey,
masuñoo dégg nit ku ubbi bëti gumbag judduwaale. [33] Kon
nit kookee nag, bu jógewul woon ca Yàlla, du mana def
dara.» [34] Ñu ne ko: «Yaw, ci biir bàkkaar nga juddoo, ba
noppi di nu jàngal?» Noonu ñu dàq ko ca jàngu ba.

Ngumbag xel

[35] Yeesu daldi yég ne dàq nañu nit ka. Bi mu dajeek
moom, mu ne ko: «Ndax gëm nga Doomu nit ki?» [36] Waa ja
ne ko: «Wax ma mooy kan, Sang bi, ba ma man koo gëm.»
[37] Yeesu ne ko: «Gis nga ko ba noppi, te mooy kiy wax
ak yaw.» [38] Waa ja ne: «Boroom bi, gëm naa la.» Noonu
mu jaamu Yeesu. [39] Yeesu ne ko: «Àttee ma taxa ñëw
àddina, ngir ñi gumba gis, ñiy gis gumba.» [40] Bi Farisen
ya nekkoon ak moom déggee loolu, ñu ne ko: «Xanaa kon
nun it danoo gumba?» [41] Yeesu ne leen: «Bu ngeen gumba
woon, dungeen am bàkkaar, waaye fi ak yéena ngi naan:
"Nu ngi gis," ci bàkkaar ngeen di dëkk.

10

Misaal ci mbirum sàmm bi ak xar yi

1 «Ci dëgg-dëgg maa ngi leen koy wax, ku jaar feneen fu
dul ci buntu gétt gi, kooku sàcc la, saay-saay la. 2 Waaye
ki jaar ci bunt bi, mooy sàmmu xar yi. 3 Wottukat bi dina
ko ubbil bunt bi, xar yiy dégg baatam. Xar yi mu moom
nag, bu ci nekk dina la woo ci sa tur, ba noppi nga topp ko
ci biti. 4 Sàmm bi, bu génnee yi mu moom yépp, dina leen
jiitu, ñu topp ko, ndaxte xam nañu baatam. 5 Waaye duñu
topp jaambur; dañu koy daw, ndaxte miinuñu baatam.»

6 Yeesu misaaloon na leen loolu, waaye xamuñu lu mu
leen doon wax. 7 Noonu Yeesu newaat: «Ci dëgg-dëgg
maa ngi leen koy wax, man maay buntu gétt gi. 8 Ñi ma
fi jiitu ñépp ay sàcc lañu, ak ay saay-saay; waaye xar yi
dégluwuñu leen. 9 Man maay bunt bi; ku jaar ci man,
dinga mucc, dinga mana dugg ak a génn, dinga am it
mbooy goo mana fore. 10 Sàcc bi moom, day sàccsi rekk,
di rey ak a yàq. Man damaa ñëw, ngir nit ñi am dund, ba
nekk ci naataange.

11 «Man maay sàmm bu baax bi. Sàmm bu baax bi
day joxe bakkanam ngir ay xaram. 12 Ki dul sàmm bi
tey liggéeyal xaalis rekk waaye moomul xar yi, bu séenee
bukki, day daw, bàyyi fa xar ya. Bu ko defee bukki ba dal
ca coggal ja, jàpp ca, tasaare ya ca des. 13 Booba surga day
daw, ndaxte xaalis rekk lay liggéeyal, faalewul xar ya.

14-15 «Man maay sàmm bu baax bi. Ni ma xame Baay bi
te Baay bi xame ma ni, noonu laa xame samay xar, te ñoom
it ni lañu ma xame. Te it kat dinaa joxe sama bakkan ngir
xar yi. 16 Am naa yeneen xar yu bokkul ci gétt gii. War
naa leena indi, ñoom it, te dinañu déglu sama baat. Benn
coggal ay am ak benn sàmm. 17 Baay bi bëgg na ma, ndaxte
damay joxe sama bakkan ngir jëlaat ko. 18 Kenn du ko jële

ci man; maa koy joxe ci sama coobarey bopp. Am naa it sañ-sañu joxe ko te am naa sañ-sañu jëlaat ko. Loolu la ma sama Baay sant.»

19 Kàddu yooyee ñoo féewalewaat Yawut yi. 20 Ñu bare
ca ñoom naan: «Dafa ànd ak rab! Dafa dof! Lu tax ngeen
koy déglu?» 21 Waaye ñeneen naan: «Nit ku am ay rab du
waxe nii. Ndax rab man na ubbi bëti gumba?»

Yawut ya nanguwuñu Yeesu

22 Am bés ñu doon màggal ca Yerusalem Bés ba ñu
sellale woon kër Yàlla ga; ci jamonoy sedd la woon.
23 Yeesoo nga woon ca kër Yàlla ga, di doxantu ca biir
Werandaa bu Suleymaan. 24 Yawut ya wër ko ne ko: «Kañ
nga nuy dindi ci kumpa? Boo dee Almasi bi, wax ko mu
leer.»

25 Yeesu ne leen: «Wax naa leen ko ba noppi, waaye
gëmuleen. Jëf yi may def ci sama turu Baay ñoo may
seede. 26 Waaye gëmuleen ndaxte bokkuleen ci samay xar.
27 Samay xar dinañu dégg sama baat; xam naa leen te ñu
ngi may topp. 28 Dama leen di jox dund gu dul jeex; duñu
sànku mukk, te kenn du leen jële ci sama loxo. 29 Baay
bi ma leen jox, moo gëna màgg lépp, te kenn manula jële
dara ci loxob Baay bi. 30 Man ak Baay bi benn lanu.»

31 Yawut ya daldi foraat ay xeer, bëgg koo sànni, ngir
rey ko. 32 Noonu Yeesu ne leen: «Def naa ci seen kanam
jëf yu baax yu bare ci ndigalu Baay bi. Ban ci jëf yooyu
moo tax ba ngeen bëgg maa sànni ay doj?» 33 Yawut ya
ne ko: «Jëf ju baax taxul nu bëgg laa sànniy xeer, waaye
dangay suufeel turu Yàlla; yaw, nit rekk nga, ba noppi di
def sa bopp Yàlla!»

34 Yeesu ne leen: «Bind nañu ci seen téereb yoon ne:
“Yàlla nee na: Ay yàlla ngeen.” 35 Yàlla wooye na “ay
yàlla” ñi mu yónnee kàddoom, te xam nanu ne kenn
manula randal waxi Yàlla. 36 Kon nu ngeen mana waxe ne

damay suufeel turu Yàlla ndax li ma ne Doomam laa, man
mi Yàlla tànn, yónni ma ci àddina? 37 Su ma deful sama jëfi
Baay, buleen ma gëm; 38 waaye su ma ko defee, bu ngeen
ma gëmul sax, gëmleen boog samay jëf, ngir ngeen xam
te nangu ne maa ngi nekk ci Baay bi te Baay bi nekk na ci
man.» 39 Ñu di ko wuta jàppaat, waaye mu bàyyi leen fa,
dem.

40 Yeesu génn, jàllaat dexu Yurdan, toog fa Yaxya daan
sóobe ci ndox bu jëkk. 41 Nit ñu bare ñëw ci moom, te
naan: «Yaxya deful benn kéemaan, waaye li mu wax ci kii
yépp, dëgg la.» 42 Noonu ñu bare gëm ko.

11

Deewu Lasaar

1 Amoon na benn waay bu woppoon, ñu koy wax Lasaar.
Ma nga dëkkoon Betani, moom ak Maryaama ak Màrt, mi
mu bokkaloon ndey ak baay. 2 Maryaama mooy jigéen jiy
sottiji latkoloñ ci tànki Boroom bi, fompe ko kawaram.
Moom la càmmiñam Lasaar woppoon. 3 Ñaari jigéeni
Lasaar yónnee ca Yeesu ne ko: «Boroom bi, sa xarit wopp
na.» 4 Bi Yeesu déggee xibaar boobu, mu ne: «Lasaar de,
woppam jooju du ko mujje; day wone ndamu Yàlla, tey
màggal Doomu Yàlla ji.»

5 Yeesu soppoon na Màrt ak Maryaama ak Lasaar. 6 Bi
mu yégee nag ne Lasaar wopp na, mu toogaat yeneen
ñaari fan ca bérab, ba mu nekkoon. 7 Gannaaw loolu mu ne
taalibe ya: «Nanu dellu Yude.» 8 Taalibe ya ne ko: «Kilifa
gi, yàggul dara waa Yude doon nañu la wuta rey ak i xeer,
nga di fa dellu?» 9 Yeesu ne leen: «Xanaa du bëccëg fukki
waxtook ñaar la? Kuy dox bëccëg, du fakktalu, ndaxte day
gis leeru àddina si. 10 Waaye kuy dox guddi, dina fakktalu,
ndaxte leer nekkul ci moom.» 11 Yeesu wax loolu, teg ca
ne: «Sunu xarit Lasaar nelaw na, waaye maa ngi dem yee

ko.» 12 Taalibe ya ne ko: «Boroom bi, bu nelawee kay, kon
dina wér.»
13 Yeesu dafa bëggoona wax ne, Lasaar dee na, waaye
taalibe yi dañoo xalaatoon ne mbiri nelaw rekk lay wax.
14 Ci kaw loolu Yeesu wax ci lu leer ne: «Lasaar dee na.
15 Bég naa ngir yéen ndax li ma fa nekkul, ngir seen
ngëm gëna dëgër. Waaye nanu ko seeti.» 16 Noonu Tomaa,
ki turam di tekki «Séex bi», daldi ne yeneen taalibe ya:
«Nanu dem nun itam, deeyandoo ak moom!»

Yeesu mooy ndekkite, mooy dund

17 Bi Yeesu agsee, mu fekk ne bi ñu dencee Lasaar ak
léegi, mat na ñeenti fan. 18 Betani ma nga woon ca wetu
Yerusalem, diggante bi matul woon sax ñetti kilomet.
19 Yawut yu bare ñëwoon nañu kër Màrt ak Maryaama,
ngir dëfal leen ci seen deewu càmmiñ.
20 Bi Yeesu ñëwee, Màrt yég ko, dem di dajeek moom;
fekk booba Maryaamaa nga toogoon ca kër ga. 21 Màrt ne
Yeesu: «Boroom bi, boo fi nekkoon de, sama càmmiñ li
du dee. 22 Waaye xam naa ne fii nu tollu sax, loo ñaan
Yàlla, mu may la ko.» 23 Yeesu ne ko: «Sa càmmiñ dina
dekki.» 24 Màrt ne ko: «Xam naa ne dina jóg bésu ndekkite
la, keroog bés bu mujj ba.» 25 Yeesu ne ko: «Man maay
ndekkite li, maay dund gi. Ku ma gëm, boo deeyee it,
dinga dund. 26 Rax-ca-dolli kuy dund te gëm ma, doo dee
mukk. Ndax gëm nga loolu?» 27 Mu ne ko: «Waaw, Boroom
bi. Gëm naa ne yaay Almasi bi, di Doomu Yàlla, ji wara ñëw
àddina.»
28 Bi Màrt waxee loolu, mu daldi dem wooyi Maryaama
ne ko ci pett: «Kilifa gaa ngi fi; mi ngi lay laaj.» 29 Bi
Maryaama déggee loolu, mu daldi jóg, gaawantu dem ca
Yeesu. 30 Te fekk duggagul woon ca dëkk ba, waaye ma nga
woon ba tey ca bérab, ba mu daje woon ak Màrt. 31 Noonu
Yawut, ya nekkoon ca kër ga di dëfal Maryaama, gis ko

mu ne bërét génn, ñu daldi koy topp, defe ne day jooyi ca
bàmmeel ba.
32 Bi Maryaama agsee nag ca Yeesu, ba gis ko, mu daanu
ciy tànkam ne ko: «Boroom bi, boo fi nekkoon, sama
càmmiñ du dee.» 33 Yeesu gis ne mi ngi jooy te Yawut yi
ànd ak moom itam ñu ngi jooy. Mu daldi jàq, am naqar wu
réy. 34 Mu ne leen: «Fu ngeen ko denc?» Ñu ne ko: «Kaay
gis, Sang bi.»
35 Yeesu jooy. 36 Noonu nag, Yawut ya ne: «Gis ngeen ni
mu ko bëgge woon!» 37 Waaye am na ca ñoom ñu doon wax
naan: «Moom mi ubbi bëti gumba gi, ndax manul woona
fexe ba Lasaar du dee?»

Lasaar dekki na

38 Yeesu dellu am naqar wu réy, daldi dem ca bàmmeel
ba. Pax la mu ñu yett ci doj, ube ko xeer. 39 Yeesu
ne: «Dindileen xeer wi!» Màrt, jigéenu ku dee ki ne ko:
«Boroom bi, dina xasaw xunn fii mu nekk, ndaxte am na
ci bàmmeel bi ñeenti fan.» 40 Yeesu ne ko: «Ndax waxuma
la ne boo gëmee, dinga gis ndamu Yàlla?» 41 Ñu daldi dindi
xeer wa. Yeesu xool ci kaw, ne jàkk asamaan, ñaan Yàlla
ne: «Baay, sant naa la ci li nga ma déglu ba noppi. 42 Xam
naa ne doo jóg ci di ma déglu, waaye dama koy wax, ngir
nit ñi ma wër gëm ne yaa ma yónni.»
43 Bi mu waxee loolu, Yeesu woote ak baat bu dëgër
ne: «Lasaar, ñëwal ci biti!» 44 Néew bi daldi génn, ñu gis
càngaay, li ñu takke woon tànk yi ak loxo yi, ak kaala, gi
ñu muure woon kanam gi. Yeesu ne leen: «Tekkileen ko,
bàyyi ko mu dem.»

Pexe yi jëm ci Yeesu

45 Yawut yu bare ca ña ñëwoon kër Maryaama te gis
li Yeesu defoon, daldi koy gëm. 46 Waaye amoon na it
ñu demoon ci Farisen ya, nettali leen la Yeesu defoon.
47 Farisen ya ak sarxalkat yu mag ya woo kureelu àttekat

ya ne: «Nit kii kat, kéemaan yi muy def a ngi bëgga bare.
Lu nuy def nag? 48 Ndaxte su nu ko bàyyee mu jàppoo
nii, ñépp dinañu ko gëm, te kilifay Room yi dinañu ñëw,
daaneel sunu kër Yàlla gi, tas sunu réew!»

49 Amoon na ca ñoom ku ñuy wax Kayif te mu nekkoon
sarxalkat bu mag ba at mooma; mu ne leen: «Xamuleen
ci mbir mi dara. 50 Xanaa xamuleen ne, kenn nit rekk dee
ngir ñépp, mooy li gën ci yéen? Bu ko defee réew mi du
tas.»

51 Loolu Kayif waxu ko woon ci sagoom, waaye li mu
nekkoon sarxalkat bu mag ba at mooma, moo tax Yàlla
xiirtal ko mu ne, Yeesu dina dee ngir réew mi. 52 Du woon
rekk ngir xeet woowu, waaye ngir itam doomi Yàlla, yi
tasaaroo yépp, dajaloo nekk benn.

53 Keroog la njiiti Yawut ya dogu ci rey Yeesu. 54 Taxoon
na ba Yeesu dootul doxantu ci biir Yawut ya. Noonu mu
dem ca gox bu jege màndiŋ ma, ca dëkku Efrayim. Foofa
nag la toog ak ay taalibeem.

55 Bésu Mucc baa ngi doon jubsi, mu doonoon ag màggal
ci Yawut yi, ba ñu bare ca waa àll ba di dem Yerusalem
balaa booba, ngir sanguji set. 56 Ñu ngi doon wut Yeesu
tey waxante ca kër Yàlla ga naan: «Lu ngeen ci xam? Ndax
dina ñëw ci màggal gi walla déet?» 57 Sarxalkat yu mag ya
ak Farisen ya daldi santaane ne, bu kenn xamee fu Yeesu
nekk, mu yégle ko, ngir ñu man koo jàpp.

12

Maryaama sotti na latkoloñ ci tànki Yeesu

1 Juróom benni fan laata ñuy màggal bésu Mucc ba,
Yeesu dem na Betani, dëkku Lasaar, mi mu dekkal. 2 Foofa
ñu defaral ko fa reer. Màrt moo ko doon séddale, te Lasaar
bokkoon na ca gan ña. 3 Noonu Maryaama daldi jël liibaru
latkoloñ ju raxul ju ñuy wax nàrd, tey jar lu baree bare.

Mu sotti ko ci tànki Yeesu, ba noppi fomp ko ak kawaram.
Xetu latkoloñ gi gilli ci kër gi yépp. 4 Kenn ca taalibey
Yeesu ya, muy Yudaa Iskariyo, mi ko nara wor, daldi ne:
5 «Lu tax jaayewuñu latkoloñ jii peyu atum lëmm, jox
ko miskin yi?» 6 Waaye bi muy wax loolu, xalaatul woon
miskin yi, ndaxte sàcc la woon; moo yoroon boyetu xaalis
bi, te daan ci sàkk.

7 Waaye Yeesu ne ko: «Bàyyi ko! Jekkoon na mu denc
ko ngir bés bu ñu may suul. 8 Miskin yaa ngi ak yéen bés
bu nekk, waaye dungeen ma gis ba fàww.»

9 Bi ñu yégee ne Yeesoo nga fa, mbooloom Yawut mu
bare daldi dem Betani. Yeesu rekk yóbbuwu leen fa
woon, waaye dañoo bëggoona gisaale Lasaar, mi Yeesu
dekkaloon. 10 Sarxalkat yu mag ya dogu ci ne dañuy
reyaale Lasaar, 11 ndaxte moo waral Yawut yu bare dëddu
leen, gëm Yeesu.

Yeesu dugg na Yerusalem

12 Ca ëllëg sa mbooloo mu bare, ma ñëwoon ca màggalu
bésu Mucc ba, yég ne Yeesoo ngi jëmsi Yerusalem. 13 Ñu
daldi jël cari garab, génn di ko teeru. Ñuy xaacu naan:
«Osaana!
Yaw miy ñëw ci turu Boroom bi, ku barkeel nga!
Na Yàlla barkeel buuru Israyil!»
14 Yeesu wut cumbur, war ko; ndaxte Mbind mi nee na:
15 «Buleen ragal, waa Siyoŋ.
Gis ngeen, seen buur a ngi ñëw,
war mbaam mu ndaw.»

16 Yooyu yépp, taalibe ya xamuñu woon ca saa sa lu muy
tekki; waaye gannaaw bi ndamu Yeesu feeñee, ñu fàttaliku
ne, Mbind mi yégle woon na loolu ci moom, te amal nañu
ko.

17 Ña nekkoon ak Yeesu ñépp, bi muy wooyee Lasaar
mu génn ca bàmmeel ba te mu dekkal ko, demoon nañu,

nettali la ñu gis. 18 Looloo tax mbooloo ma teeru ko,
ndaxte yégoon nañu firnde jooju. 19 Farisen yi nag di
waxante naan: «Gis ngeen, manuleen ci dara; ñépp a ngi
koy topp!»

Yeesu wax na ci ni mu wara faatoo

20 Ca mbooloo ma, amoon na ca ay Gereg yu bokk ca
ña ñëwoon Yerusalem ngir jaamu Yàlla diirub màggal ga.
21 Ñëw nañu ci Filib, mi dëkk Betsayda ci diiwaanu Galile,
ne ko: «Sang bi, danoo bëggoona gis Yeesu.» 22 Filib dem
wax ko Andare; ñu ànd, waxi ko Yeesu.

23 Mu ne leen: «Waxtu wi ñu wara feeñale ndamu
Doomu nit ki jot na. 24 Ci dëgg-dëgg maa ngi leen koy wax,
fi ak peppu dugub ji wadd ci suuf jaarul ci dee, du mana
weesu li mu doon: pepp doŋŋ. Waaye bu deeyee, dina jur
pepp yu bare. 25 Ku bëgg bakkanam dina ko ñàkk, waaye
ku ko bañ ci àddina sii, dina ko denc ngir dund gu dul jeex
gi. 26 Ku bëgga doon sama surga, na ma topp. Bu ko defee,
fu ma nekk, fa lay nekk moom itam. Ku may liggéeyal,
sama Baay dina ko teral.

27 «Léegi nag damaa jàq. Lu may wara wax? Mbaa du
dama naan: “Baay, musal ma ci li nara xew waxtu wiy
ñëw?” Déedéet, ñëw naa sax ngir jaar ci waxtu woowu.
28 Baay, màggalal sa tur!» Noonu ñu dégg baat bu jóge
asamaan naan: «Màggal naa ko ba noppi, te dinaa ko
màggalaat.»

29 Mbooloo ma fa teewoon te dégg baat ba daldi ne:
«Dënnu la woon!» Ñeneen naan: «Malaakaa doon wax
ak moom.» 30 Waaye Yeesu ne leen: «Taxuma baat boobu
jolli, waaye yéena tax. 31 Àtteb àddina si jot na: léegi ñu
dàq malaaka mu bon, mi jiite àddina si. 32 Te man, bu ñu
ma yékkatee, ma tiim suuf, dinaa xiirtal nit ñépp ci man.»
33 Ci baat yooyu la doon misaale ni mu wara faatoo.

34 Mbooloo ma ne ko: «Jàng nanu ci sunu téereb yoon
ne, Almasi bi dina sax ba fàww. Kon yaw, nan nga mana
waxe ne: “Doomu nit ki dina yékkatiku?” Kuy Doomu nit
kooku?»
35 Yeesu ne leen: «Leer gi dootul yàgg ak yéen. Doxleen,
ci bi ngeen dee am leer, ngir lëndëm bañ leena bett.
Ndaxte kuy dox ci lëndëm doo xam foo jëm. 36 Kon ci bi
ngeen dee am leer gi, gëmleen ko, ngir ngeen doon doomi
leer.»

Yeesu bàyyi na Yawut ya ci seen ngëlëm

Bi mu waxee loolu ba noppi, Yeesu dafa dem, nëbbatuji
leen. 37 Firnde yi mu leen won yépp taxul ñu gëm ko,
38 ngir li yonent Yàlla Esayi waxoon am:
«Boroom bi, ana ku gëm sunu waare?
Kan la Boroom bi won dooleem?»
39 Manuñu woona gëm, ndaxte Esayi dafa waxaat ne:
40 «Yàlla dafa gumbaal seeni bët,
def ba ñu dëgër bopp,
ngir seeni bët baña gis,
seen xel baña xam,
ñu baña waññiku ci man ngir ma wéral leen.»
41 Esayi dafa wax loolu, ndaxte gisoon na ndamu Yeesu te
mi ngi doon wax ci ay mbiram.
42 Fekk na ci biir njiit yi sax, ñu bare gëmoon nañu
Yeesu, waaye Farisen yee tax fésaluñu ko, ndaxte dañoo
ragaloon, ñu dàq leen ca jàngu ba. 43 Ngërëmu nit a leen
gënaloon ngërëmu Yàlla.
44 Yeesu yégle ne: «Ku ma gëm, gëmuloo ma waaye gëm
nga ki ma yónni. 45 Ku ma gis, gis nga ki ma yónni. 46 Ni ag
leer laa wàcce ci àddina, ngir ku ma gëm du des ci lëndëm.
47 Ku dégg samay wax te toppu leen, du man maa koy
daan, ndaxte wàccuma ngir daan àddina, waaye damaa
ñëw ngir musal ko. 48 Ku ma beddeeku te nanguwul samay

wax, dina fekk fii li koy daan: sama njànglee koy daan
keroog bés bu mujj ba. 49 Ndaxte waxuma ci sama coobare,
waaye Baay bi ma yónni ci boppam, moo ma sant li ma
wara wax ak li ma wara jàngle. 50 Te xam naa ne li muy
santaane day joxe dund gu dul jeex. Kon li ma wax, dama
koy wax, ni ma ko Baay bi sante.»

13

Yeesoo raxas na tànki taalibeem

1 Laata màggalu bésu Mucc ba la woon. Yeesu xamoon
na ne waxtu wi mu wara génne àddina, dem ca wetu Baay
ba, jot na. Ku bëgg ñoñam yi nekk ci àddina la, te bëgg na
leen ba fa mbëggeel mana yem.

2 Yeesu ak taalibe yaa ngi doon reer. Fekk na booba
Seytaane xiirtal Yudaa, doomu Simoŋ Iskariyo, ngir mu
wori Yeesu. 3 Yeesu xamoon na ne Yàlla joxoon na ko
sañ-sañ ci lépp, xam it ne ca Yàlla la jóge te ca moom lay
delluwaat. 4 Mu daldi jóge ca reer ba, summi mbubbam,
daldi jël ab sarbet, laxas ko ci ndiggam. 5 Noonu mu sotti
ndox ci ab këll, daldi tàmbali di raxas tànki taalibe ya, di
leen fomp ak sarbet, ba mu laxasaayoo.

6 Bi mu agsee ba ca Simoŋ Piyeer, kooku ne ko:
«Boroom bi, ndax yaw dangaa nara raxas samay tànk?»
7 Yeesu ne ko: «Xamoo fii mu nekk li may def, waaye
dinga ko xami.» 8 Piyeer ne ko: «Déedéet, duma nangu
mukk nga raxas samay tànk.» Yeesu ne ko: «Su ma la
raxasul, doo bokk ak man dara.» 9 Simoŋ Piyeer ne ko:
«Kon nag Boroom bi, bul yem rekk ci tànk yi, waaye
raxasaaleel loxo yi ak bopp bi!» 10 Yeesu ne ko: «Ku sangu
ba noppi, soxlaatula raxas lu dul ay tànkam, ndaxte set na
wecc. Yéen nag set ngeen, waaye du ñépp!» 11 Fekk Yeesu
xamoon na ki ko nara wor, looloo tax mu ne: «Setuleen
yéen ñépp.»

12 Bi mu leen raxasalee seeni tànk ba noppi, Yeesu dafa
solaat mbubbam, dellu toogaat ne leen: «Ndax xam ngeen
li ma leen defal? 13 Yéena ngi may wooye “Kilifa gi”
ak “Boroom bi,” te wax ngeen dëgg, moom laa. 14 Kon
bu fekkee ne man miy Boroom bi tey Kilifa gi, maa leen
raxasal seeni tànk, yéen itam war ngeen di raxasalante
seeni tànk. 15 Bàyyil naa leen fi royukaay, ngir ngeen di
jëf, nii ma jëfeek yéen. 16 Ci dëgg-dëgg maa ngi leen koy
wax, jaam gënula màgg sangam, mbaa ndaw, ki ko yónni.
17 Gannaaw xam ngeen loolu, bu ngeen doxalee noonu,
dingeen bég.

Yeesu yégle na ne Yudaa moo koy wor

18 «Yéen ñépp taxuleen may wax; xam naa ñi ma tànn.
Waaye li Mbind mi wax, fàww mu am, bi ñu naan: “Ki lekk
sama dugub wéq na ma.” 19 Maa ngi leen koy wax ci teel,
bala looloo ñëw, ngir bu ñëwee, ngeen gëm ne Maay ki
Nekk. 20 Ci dëgg-dëgg maa ngi leen koy wax, ku nangu
kenn ci ñi may yónni, nangu nga ma, man itam; te ku ma
nangu, nangu nga ki ma yónni.»

21 Bi Yeesu waxee loolu ba noppi, mu jàq, biral ne: «Ci
dëgg-dëgg maa ngi leen koy wax, kenn ci yéen dina ma
wor.» 22 Taalibe yi di xoolante, te xamuñu kan lay wax.
23 Ka Yeesu bëggoon te mu bokkoon ca taalibe ya, ma nga
sóonu woon ca kaw Yeesu. 24 Kooku la Simoŋ Piyeer liyaar,
ngir mu laaj Yeesu ki ko taxoon di wax. 25 Taalibe ba daldi
walbatiku ca Yeesu, laaj ko ne: «Boroom bi, kooku kan la?»
26 Yeesu ne ko: «Dinaa capp dogu mburu ci ndab li; ki ma
koy jox, kooku la.»

Noonu Yeesu jël dogu mburu, capp ko ca ndab la, daldi
koy jox Yudaa, doomu Simoŋ Iskariyo. 27 Naka la Yudaa jël
dog wa, Seytaane dugg ci moom. Yeesu ne ko: «Gaawantul
ci li ngay def!»

[28] Amul kenn ca ña fa toogoon ku xam lu tax mu wax ko
loolu. [29] Waaye gannaaw Yudaa moo yoroon boyetu xaalis
bi, am ñu xalaat ne, Yeesu dafa koo wax, mu dem jëndi li
war ci màggal gi, walla mu ne ko mu dem sarax miskin
yi. [30] Yudaa nag jël dogu mburu ma, daldi génn ca saa sa.
Booba guddi woon na.

Yeesu yégle na ne, Piyeer dina ko weddi

[31] Bi Yudaa génnee, Yeesu ne: «Léegi nag ndamu
Doomu nit ki feeñ na, te ndamu Yàlla feeñ na itam ci
moom. [32] Te bu ma feeñalee ndamu Yàlla, Yàlla itam
ci teewaayam dina feeñal ndamu Doomu nit ki, te dina
ko def léegi. [33] Samay soppe, sama nekk ak yéen dootul
yàgg. Dingeen may seet, waaye maa ngi leen di wax léegi
li ma waxoon Yawut ya: fa ma jëm, dungeen fa mana
dem. [34] Maa ngi leen di jox ndigal lu bees: bëgganteleen.
Nangeen di bëggante ni ma leen bëgge. [35] Ni ñuy xame ne
samay taalibe ngeen, mooy ngeen bëggante.»

[36] Simoŋ Piyeer laaj ko ne: «Boroom bi, foo jëm?» Yeesu
ne ko: «Fa ma jëm, manuloo ma faa topp léegi, waaye
dinga ma toppi ca kanam.» [37] Piyeer ne ko: «Boroom bi, lu
tax manuma laa topp léegi? Àttan naa joxe sama bakkan
ngir yaw!» [38] Yeesu ne ko: «Àttan ngaa joxe sa bakkan ngir
man? Ci dëgg-dëgg maa ngi la koy wax, bala ginaar a sab,
dinga ma weddi ñetti yoon.

14

Yeesu dëfal na xolu taalibeem yi

[1] «Buleen jàq. Gëmleen Yàlla te gëm ma. [2] Am na néeg
yu bare ca sama kër Baay, bu dul woon noonu, ma wax leen
ko, ndaxte maa ngi dem defaral leen fa ngeen di dëkk. [3] Te
su ma leen defaralee bérab booba ba noppi, dinaa délsi,

yóbbaale leen, ba fu ma nekk, ngeen nekk fa, yéen itam.
4 Te fa ma jëm, xam ngeen yoon wi.»

Yeesu mooy yoon wi jëm ci Yàlla

5 Tomaa ne ko: «Boroom bi, xamunu fa nga jëm. Kon
nan lanuy mana xame yoon wi?»
6 Yeesu ne ko: «Man maay yoon wi, maay dëgg te
dund it man la. Kenn du ñëw ci Baay bi te jaarul ci man.
7 Ndegam xam ngeen ma, dingeen xam itam sama Baay.
Lu weesu tey, xam ngeen ko te gis ngeen ko.»
8 Filib ne ko: «Boroom bi, won nu Baay bi; loolu doy na
nu.» 9 Yeesu ne ko: «Ni ma yàggeek yéen te ba tey Filib,
xamuloo ma? Ku ma gis, gis nga Baay bi. Kon nag nan
ngay mana laaje naan: “Won nu Baay bi”? 10 Xamuloo ne
maa ngi nekk ci Baay bi te Baay baa ngi ci man? Kàddu
yi ma leen di wax jógewuñu ci man, waaye Baay bi nekk
ci man mooy matal ay jëfam. 11 Gëmleen li ma leen wax
ne maa ngi ci Baay bi te Baay baa ngi ci man; walla boog,
gëmleen ndax jëf yi. 12 Ci dëgg-dëgg maa ngi leen koy wax:
képp ku ma gëm dina def, moom itam, jëf yi may def. Dina
def sax yu gëna màgg, ndaxte maa ngi dem ci Baay bi. 13 Te
it lu ngeen ñaan ci sama tur dinaa ko def, ngir Doom ji
feeñal ndamu Baay bi. 14 Lu ngeen ñaan ci sama tur, maa
koy def.

Yeesu dig na leen Xel mu Sell mi

15 «Bu ngeen ma bëggee, dingeen topp sama ndigal.
16 Te dinaa ñaan Baay bi, mu jox leen beneen Dimbalikat*,
buy nekk ak yéen ba abadan. 17 Kooku mooy Xelu Yàlla,

---

* 14:16 Dimbalikat bi: Yeesu nee na, Dimbalikat bi xel la, kon bët du ko gis. Xel moomu dina wàcc, fekk taalibe yaa ngiy dund. Gannaaw bi Yeesu yéegee asamaan te bésu Pàntakot ñëw, ca la Dimbalikat bi wàcc ci ñi gëm Yeesu. Noonu ba tey, kuy taalibeb Yeesu, ci sa xol lay dëkk.

mi yor dëgg. Àddina du ko mana nangu, ndaxte gisu ko
te xamu ko. Yéen xam ngeen ko, ndaxte mi ngi dëkk ak
yéen te dina nekk ci yéen. [18] Duma leen bàyyi ngeen wéet.
Dinaa délsi ci yéen. [19] Des na tuuti ci kanam, àddina du
ma gisati; waaye yéen dingeen ma gis. Dinaa dund, moo
tax yéen itam dingeen dund. [20] Bu keroogee, dingeen xam
nag ne nekk naa ci sama Baay, yéen it nekk ngeen ci man,
te maa ngi nekk ci yéen. [21] Ki ma bëgg, mooy kiy nangu
samay ndigal te di ko topp. Ku ma bëgg, Baay bi bëgg la,
te man dinaa la bëgg, di la feeñu.»

[22] Yudaa —du Yudaa Iskariyo de, beneen la woon— ne
ko: «Boroom bi, lu xew, ba nga nar noo feeñu nun rekk,
te doo feeñu àddina sépp?» [23] Yeesu ne ko: «Ku ma bëgg
dina sàmm sama kàddu. Sama Baay dina ko bëgg te nun
dinanu ñëw ci moom te dëkk ci moom. [24] Ku ma bëggul
doo sàmm sama kàddu. Li may wax nag, jógewul ci man,
waaye mi ngi soqikoo ci ki ma yónni.

[25] «Lii dama leen koy wax ci bi may nekk ak yéen.
[26] Waaye Dimbalikat, bi leen Baay bi di yónnee ci sama tur,
muy Xelam mu Sell, dina leen jàngal lépp, di leen fàttali
li ma leen waxoon lépp. [27] Jàmm laa leen bàyyeel, sama
jàmm laa leen jox, jàmm ju àddina manula joxe. Buleen
jàq, buleen tiit.

[28] «Dégg ngeen li ma leen wax: "Dinaa dem, waaye
dinaa délsi ci yéen." Bu ngeen ma bëggoon, dingeen bég
ci li may dem ca Baay ba, ndaxte Baay bee ma gëna màgg.
[29] Wax naa leen ko nag léegi, bala looloo ñëw, ngir bu
waxtu wa agsee, ngeen gëm. [30] Lu weesu tey duma amati
jotu waxtaan ak yéen, ndaxte malaaka mu bon mi jiite
àddina saa ngi ñëw. Kooku manalu ma dara. [31] Waaye
àddina si war na xam ne bëgg naa Baay bi te ni ma ko Baay
bi sante, ni laay jëfe. Jógleen, nu dem!

15

Yeesu, garab gu wóor gi

1 «Man maay garab* gu wóor gi, te sama Baay mooy
beykat bi. 2 Car bu soqikoo ci man te meññul, dina ko dog,
sànni. Waaye car bu ci meññ, dina ko tenqi, ngir mu gëna
meññ. 3 Yéen nag, Baay bi setal na leen jaarale ko ci kàddu
gi ma leen wax, ni beykat di tenqee garabam. 4 Saxleen
ci man; ma sax, man itam, ci yéen. Ni car manula ame ay
doom, bu saxul ci garab, noonu itam dungeen mana meññ
li may jëfe ci yéen, bu ngeen saxul ci man.

5 «Man maay garab gi; yéen yéenay car yi. Ki sax ci man
te ma sax ci moom, dina meññ, ndaxte bu ngeen saxul
ci man, dungeen man dara. 6 Ku saxul ci man dinañu ko
sànni ci biti, mu mel ni car bu ñu dagg, ba mu wow. Car
yu wow nag, dañu leen di buub, sànni ci sawara, ñu lakk.
7 Bu ngeen saxee ci man te saxal samay wax ci seen xol,
lu ngeen ñaan mu nangu. 8 Liy feeñal sama ndamu Baay
moo di, ngeen di gëna meññ tey wone noonu ne samay
taalibe ngeen.

9 «Ni ma Baay bi bëggee, noonu itam laa leen bëgge.
Saxleen ci mbëggeel googu ma am ci yéen. 10 Bu ngeen
toppee samay ndigal, dingeen sax ci sama mbëggeel, ni
ma toppe sama ndigali Baay, ba tax ma sax ci mbëggee-
lam. 11 Wax naa leen loolu, ngir ngeen bokk ci sama
mbég, te seen bos mat sëkk. 12 Sama ndigal mooy ngeen
bëggante, ni ma leen bëgge. 13 Genn mbëggeel manula
weesu joxe sa bakkan ngir say xarit. 14 Samay xarit ngeen,
ci kaw ngeen def li ma santaane. 15 Dootuma leen wooye
jaam, ndaxte jaam du xam li sangam di def. Xarit laa leen
wooye, ndaxte xamal naa leen li ma jële lépp ci sama Baay.
16 Du yéen yéena ma tànn, waaye man maa leen tànn, sas

---

* 15:1 Garab googu, lawtan la guy meññ ay doomi reseñ.

leen ngeen dem, meññ meññeef gu sax, ngir Baay bi def lu
ngeen ko ñaan ci sama tur. [17] Li may santaane nag, mooy
ngeen bëggante.

Nit ñi bañ nañu Yeesu ak ay taalibeem

[18] «Bu leen àddina bañee, xamleen ne man lañu jëkka
bañ. [19] Ñi bokk ci ñoom lañu bëgg. Bu ngeen bokkoon ci
ñoom, dinañu leen bëgg, ni ñu bëgge seeni ñoñ. Waaye
bokkuleen ci àddina, ndaxte maa leen tànn, ber leen.
Looloo tax ñu bañ leen. [20] Fàttalikuleen li ma leen wax:
“Jaam gënula màgg sangam.” Bu ñu ma sonalee, dinañu
leen sonal yéen itam. Bu ñu toppee sama wax, dinañu
topp seen wax yéen itam. [21] Waaye loolu lépp dinañu leen
ko def ndax man, ndaxte xamuñu ki ma yónni. [22] Su ma
ñëwul woon, ne leen dara, duñu am bàkkaar. Waaye léegi
amuñu lay ngir seeni bàkkaar. [23] Ku ma bañ, bañ nga
itam sama Baay. [24] Su ma deful woon ci seen biir jëf yu
kenn deful, kon duñu am bàkkaar. Waaye léegi nag gis
nañu samay jëf te teewul ñu bañ nu, man ak sama Baay.
[25] Waaye loolu am na ngir kàddu gi am, kàddu gii ñu bind
ci seen yoon: “Bañ nañu ma ci dara.”

[26] «Dimbalikat bi† dina ñëw, mooy Xel mi jóge ci Baay
bi tey yor dëgg gi. Dina jóge ci Baay bi, ma yebal ko ci
yéen. Moom nag, moo may seedeeli. [27] Te yéen itam
dingeen seede samay mbir, ndaxte yéena nekkoon ak man
ca njàlbéen ga.

16

[1] «Loolu dama leen koo wax ngir seen ngëm baña
wàññiku. [2] Dinañu leen dàq ca jàngu ya, te dinañu dem ba
jamono joo xam ne ñi leen di rey dañuy xalaat ne ñu ngi
màggal turu Yàlla. [3] Dinañu agsi foofu, ndaxte xamuñu

† 15:26 Seetal ci 14.16, 17 ak 26.

Baay bi te xamuñu ma. 4 Loolu nag, wax naa leen ko, ngir
bu waxtu wi jotee ngeen fàttaliku ne yégal naa leen ko.
Waxuma leen ko ca njàlbéen ga, ndaxte maa ngi nekkoon
ak yéen.

Jëfi Dimbalikat bi

5 «Léegi nag maa ngi dem ca ka ma yónni, te kenn ci
yéen laaju ma fi ma jëm. 6 Seen xol dafa jeex ndax li ma
leen wax. 7 Moona de, ci sama wàll, dëgg laa leen di wax. Li
gën ci yéen mooy ma dem, ndaxte su dul loolu, Dimbalikat
bi* du ñëw ci yéen; waaye su ma demee, dinaa leen ko
yónnee. 8 Te bu dikkee, dina yey niti àddina ci lu jëm
ci seen bàkkaar, ci lu jëm ci sama njubte ak ci lu jëm ci
àtte ba. 9 Ci mbiri seen bàkkaar, dina leen yey ci li ñu ma
gëmul. 10 Ci mbiri sama njubte, dina leen yey ndaxte maa
ngi dem ci Baay bi te dungeen ma gisati. 11 Ci mbiri àtte
ba, dina leen yey ndaxte àtte nañu malaaka mu bon mi
jiite àddina si, ba daan ko.
12 «Li ma leen wara wax bare na, waaye dungeen ko
mana dékku. 13 Bu Xelum Yàlla mi yor dëgg gi dikkee nag,
dina leen gindi ci lépp li jëm ci yoonu dëgg, ndaxte du wax
ci coobarey boppam, waaye lu ko Baay bi wax, mu jottali
leen ko. Dina leen yégal mbir yu ñëwagul. 14 Dina ma
màggal, ndaxte lu mu leen wax, ci man la ko jële. 15 Lépp
lu Baay bi am, maa ko moom. Looloo tax ma ne leen, lu
mu leen jottali, ci man la ko jële.

Naqar wa, soppaliku na bànneex

16 «Ci kanam tuuti dungeen ma gisati. Bu ñu ci tegee ab
diir, ngeen gisaat ma.»
17 Loolu Yeesu wax, tax na ba am ca taalibe ya, ñu
waxante ne: «Lu muy wax nii: “Ci kanam tuuti dungeen

* 16:7 Seetal ci 14.16, 17 ak 26.

ma gisati; bu ñu ci tegee ab diir, ngeen gisaat ma," ak
naan: "Ndaxte maa ngi dem ca Baay ba"?» 18 Ñu ne: «"Teg
cab diir," lu muy tekki? Xamunu li muy bëgga wax.»
19 Yeesu gis ne am na lu ñu ko bëgga laaj, mu ne leen:
«Dama ne: "Ca kanam tuuti, dungeen ma gis, te bu ñu
ca tegee ab diir, ngeen gisaat ma." Ndax loolu ngeen di
laajante ci seen biir? 20 Ci dëgg-dëgg maa ngi leen koy
wax, dingeen jooy xàcc, waaye àddina dina bég; dingeen
jàq, waaye seen njàqare dina soppaliku bànneex. 21 Jigéen
ju nekk ci mat, dafay jàq, ndaxte waxtu wi mu wara jur jot
na. Waaye bu doom ji juddoo, dina fàtte coonoom ndaxte
day bég ci li doom ji gane àddina. 22 Noonu nag ngeen
di jàqe, yéen itam. Waaye dinaa leen gisaat, seeni xol
sedd, te seen mbég moomu, kenn du ko mana dindi. 23 Bés
boobu dootuleen ma laaj dara. Ci dëgg-dëgg maa ngi leen
koy wax, Baay bi dina leen may lu ngeen ko ñaan ci sama
tur. 24 Ba léegi ñaanaguleen dara ci sama tur. Ñaanleen,
mu nangu. Bu ko defee seen mbég mat sëkk.

Yeesu not na àddina

25 «Loolu lépp, dama leen koo wax ci ay misaal. Jamono
dina ñëw, ju ma dootul wax ak yéen ci ay misaal, waaye ju
ma leen dee wax lu leer ci Baay bi. 26 Bu keroogee dingeen
ñaan ci sama tur. Neewuma dinaa leen ñaanal Baay bi,
27 ndaxte Baay bi ci boppam bëgg na leen. Bëgg na leen
ndaxte bëgg ngeen ma te gëm ngeen ne ci Yàlla laa jóge.
28 Jóge naa ca Baay bi, ñëw àddina. Léegi maa ngi génn
àddina, fekki Baay bi.»
29 Taalibe yi ne ko: «Léegi yaa ngi wax lu leer te
misaaloo! 30 Léegi gis nanu ne xam nga lépp, te soxlawul
kenn di la laaj dara. Looloo tax nu xam ne yaa ngi jóge ci
Yàlla.» 31 Yeesu ne leen: «Ndax gëm ngeen léegi? 32 Waxtu
waa ngi ñëw te agsi na ba noppi, dingeen tasaaroo, ku

nekk ñibbi, ma des man rekk. [33] Waaye nag déedéet,
wéetuma, ndaxte Baay baa ngi may wéttali. Dama leen
wax loolu, ngir ngeen am jàmm ci man. Dingeen am nattu
ci àddina, waaye takkleen fit yi; not naa àddina.»

17

Yeesu ñaanal na boppam

[1] Bi mu waxee loolu ba noppi, Yeesu dafa xool ci kaw,
ne jàkk asamaan, ñaan Yàlla ne:

«Baay, waxtu wi tax ma ñëw ci àddina agsi na. Feeñalal
ndamu Doom ji, ngir moom itam mu mana feeñal sa ndam.
[2] Ndaxte jox nga ko sañ-sañ ci bépp mbindeef, ngir mu
may dund gu dul jeex gi ñi nga ko dénk. [3] Dund gu dul
jeex gi nag, mooy ñu xam la, yaw jenn Yàlla ju wóor ji am,
te ñu xam it ki nga yónni, muy Yeesu Kirist. [4] Wone naa
sa ndam ci àddina, ndax li ma matal liggéey, bi nga ma
santoon. [5] Léegi nag Baay, ci sa teewaay, feeñalal ci man
ndam, li ma amoon ci sa wet, laata àddina di sosu.

Yeesu ñaanal na ay taalibeem

[6] «Xamal naa sa tur nit, ñi nga tànne ci àddina te dénk
ma leen. Bokkoon nañu ci yaw, nga dénk ma leen, te
sàmm nañu sa kàddu. [7] Xam nañu léegi ne loo ma joxaan,
ci yaw la jóge, [8] ndaxte xamal naa leen kàddu yi nga
ma jox, te nangu nañu ko. Wóor na leen ne ci yaw laa
jóge, te gëm nañu ne yaa ma yónni. [9] Ñoom laay ñaanal.
Ñaanaluma waa àddina, waaye maa ngi ñaanal ñi nga ma
dénk, ndaxte ci yaw lañu bokk. [10] Lu ma am, yaa ko moom,
te loo am, maa ko moom; te ñoom ñoo feeñal sama ndam.
[11] Nekkatuma ci àddina, waaye ñoom ñu ngi ci; man, ci
yaw laa jëm. Baay bu sell bi, sàmm leen ci sa dooley tur
woowu nga ma jox, ngir ñu nekk benn, ni nu nekke benn,
man ak yaw. [12] Bi ma nekkee ak ñoom, daan naa leen

sàmm ci sa dooley tur, tur wi nga ma jox. Wottu naa leen, ba kenn ci ñoom sànkuwul, lu dul kiy aji réer ji*, ngir li Mbind mi waxoon am.

13 «Waaye léegi maa ngi jëmsi ci yaw, te maa ngi wax nii ci bi may nekk àddina, ngir ñu fees ak sama mbég.
14 Jottali naa leen sa kàddu, te àddina bañ leen, ndax li ñu
mel ni man, baña bokk ci àddina soosu. 15 Ñaanuma nga
jële leen àddina, waaye nga yiir leen ci Ibliis. 16 Dañoo mel
ni man; bokkuñu ci àddina. 17 Samp leen ci dëgg, ngir ñu
sell. Sa kàddu mooy dëgg. 18 Ni nga ma yónnee àddina,
noonu laa leen yónnee ci nit ñi. 19 Sellal naa sama bopp
ngir ñoom, ngir ñu sampu ci dëgg te sell.

Yeesu ñaanal na ñi koy gëm ëllëg

20 «Ñaanaluma leen ñoom rekk, waaye itam ñi may gëm
ëllëg ndax seen wax. 21 Damay ñaan ngir ñépp doon benn.
Baay, na ñooñu nekk benn ci nun, ni nga nekke ci man te ma nekke ko ci yaw. Nañu ànd, ba àddina gëm ne yaa ma
yónni. 22 Boole naa leen ci ndam, li nga ma sol, ngir ñu
àndandoo, ni nu ànde man ak yaw. 23 Man ci ñoom, yaw
it ci man, ngir ñu gëna ànd, nekk benn, ba àddina xam ne yaa ma yónni, xam ne bëgg nga leen, ni nga ma bëgge.

24 «Baay, bëgg naa, ñi nga ma dénk nekk ak man fa ma jëm, ngir ñu gis sama ndam, li nga ma sol, ndaxte bëgg nga ma, laata àddina di sosu.

25 «Baay, yaw ku jub ki, waa àddina xamuñu la, waaye man xam naa la, te ñii xam nañu ne yaa ma yónni.
26 Xamal naa leen sa tur te dinaa ko gëna xamle, ngir mbëggeel, gi nga am ci man, nekk ci ñoom, te man it ma nekk ci ñoom.»

* 17:12 aji réer ji: Yudaa Iskariyo la.

18

Jàpp nañu Yeesu

1 Bi mu waxee noonu ba noppi, Yeesu jóge fa ak i
taalibeem, jàll xuru Sedoron, dugg cib tool. 2 Yudaa mi ko
naroona wor xamoon na it bérab ba, ndaxte Yeesu daan
na fa dem ak ay taalibeem. 3 Yudaa daldi fa dem, yóbbaale
mbooloom xarekat ak ay alkaati yu ko sarxalkat yu mag ya
ak Farisen ya jox. Ñu yor ay jum ak ay làmp ak it gànnaay.
4 Noonu Yeesu, mi xamoon li ko waroona dal lépp, jubsi
leen ne leen: «Ku ngeen di seet?» 5 Ñu ne ko: «Yeesum
Nasaret.» Yeesu ne: «Man la.»
Fekk Yudaa mi ko nara wor a nga ànd ak ñoom. 6 Bi leen
Yeesu nee: «Man la,» ñu daldi dellu gannaaw, ba daanu.
7 Yeesu laajaat leen ne: «Ku ngeen di seet?» Ñu ne ko:
«Yeesum Nasaret.» 8 Mu ne leen: «Wax naa leen ne man
la. Bu fekkee ne nag man ngeen di seet, bàyyileen ñii ma
àndal, ñu dem.»
9 Noonu la baat boobu mu waxoon ame: «Baay, kenn
sànkuwul ci ñi nga ma dénk.»
10 Bi Yeesu waxee loolu ba noppi, Simoŋ Piyeer bocci
jaasi, ji mu yoroon, daldi dóor surgab sarxalkat bu mag
ba, noppu ndijooram dagg. Surga boobu mi ngi tuddoon
Malkus. 11 Waaye Yeesu ne Piyeer: «Roofal jaasi ji ci
mbaram. Ndax warumaa naan kaasu naqar, bi ma Baay
bi sédd?»

Yóbbu nañu Yeesu ca Anas

12 Mbooloom xarekat ya ak seen kilifa ak alkaatiy Yawut
ya jàpp Yeesu, daldi yeew, 13 jëkk koo yóbbu ca Anas,
ndaxte Anas mooy gorob Kayif, mi doon sarxalkat bu mag
ba at mooma. 14 Kayif moo digaloon Yawut ya ne: «Li gën
moo di kenn rekk dee, ngir mbooloo mi mucc.»

Piyeer weddi na Yeesu

15 Bi ñuy yóbbu Yeesu, Simoŋ Piyeer ak keneen ca taalibe ya toppoon nañu ko. Keneen kooku nag, xamante na ak sarxalkat bu mag ba, moo waral mu duggaaleek Yeesu ca biir kër kilifa ga.
16 Waaye Piyeer, moom, des ca buntu kër ga. Noonu taalibe boobu xamante woon ak sarxalkat bu mag ba génn, wax ak jigéen, ja doon wottu buntu kër ga, fexe Piyeer dugg ci biir.
17 Mbindaan mi doon wottu bunt bi ne Piyeer: «Mbaa yaw it bokkuloo ci taalibey waa ji?» Mu ne ko: «Déedéet, bokkuma ci.»
18 Booba dafa seddoon, ba surga ya ak alkaati ya boyal ab taal, di ca jaaru. Piyeer itam taxaw, di jaaru ak ñoom.

Sarxalkat bu mag ba seetlu na Yeesu

19 Sarxalkat bu mag ba daldi laaj Yeesu ci lu jëm ci taalibeem yi ak ci njàngleem mi.
20 Yeesu ne ko: «Ci mbooloo laa doon waxe. Ci kër Yàlla ga ak ci ay jàngu, fa Yawut yépp di daje, laa mas di jànglee. Masumaa wax dara di ko nëbb.
21 Lu tax nga may laaj? Laajal ñi doon déglu li ma leen wax. Ñoom xam nañu li ma doon wax.»
22 Bi Yeesu waxee loolu, kenn ci alkaati yi nekkoon ci wetam daldi koy pes ne ko: «Ndax nii ngay tontoo sarxalkat bu mag bi?»
23 Yeesu ne ko: «Su ma waxee lu jaaduwul, wone ko; waaye su ma waxee lu jub, lu tax nga may dóor?»
24 Anas daldi koy yebal ca Kayif, sarxalkat bu mag ba, ñu yeew ko ba tey.

Piyeer dellu weddi Yeesu

25 Fekk na booba Simoŋ Piyeer, moom, ma nga taxaw di jaaru rekk. Ñu laaj ko ne: «Mbaa yaw it bokkuloo ci taalibey waa ji?» Waaye Piyeer weddi ko ne: «Déedéet, bokkuma ci.»
26 Kenn ci surgay sarxalkat bu mag ba, di mbokku ka Piyeer coroon noppam, ne Piyeer: «Xanaa du yaw laa

gisoon ak moom ca tool ba?» 27 Waaye Piyeer dellu weddi
ko. Noonu ginaar daldi sab.

Yeesu ca kër Pilaat

28 Bi loolu wéyee ñu jële Yeesu ca Kayif, yóbbu ko ca kër
boroom réew ma. Ci waxtuw njël la woon. Waaye Yawut
ya yéeguñu ca taaxum kaw ma. Dañoo bañoona taq sobe,
ngir mana lekk ca ñamu bésu Mucc ba. 29 Looloo tax Pilaat
boroom réew ma génn, dajeek ñoom. Mu laaj leen ne: «Lu
ngeen di jiiñ waa jii?» 30 Ñu ne ko: «Bu deful woon lu bon,
duñu la ko jébbalsi.» 31 Pilaat ne leen: «Jël-leen ko, yéen,
te àtte ko ci seen yoon.» Yawut yi ne ko: «Yoon mayu nu,
nu àtte nit, teg ko dee.»

32 Noonu la kàddug Yeesu gi ame, ci li mu misaaloon ni
mu wara faatoo.

33 Gannaaw loolu Pilaat duggaat ca taaxum kaw ma,
woo Yeesu ne ko: «Ndax yaa di buuru Yawut yi?» 34 Yeesu
ne ko: «Ndax yaa ko xalaat, wax ko, am dañu la koo xelal
ci man?» 35 Pilaat ne ko: «Mbaa xalaatoo ne man Yawut
laa? Sa xeet ak sarxalkat yu mag yi ñoo ma la jébbal.
Lan nga def?» 36 Yeesu ne ko: «Sama kilifteef nekkul ci
àddina. Bu sama kilifteef nekkoon àddina, sama surga yi
dinañu xeex, ngir bañ ñu jébbal ma Yawut yi. Waaye sama
kilifteef nekkul àddina.» 37 Pilaat ne ko: «Kon yaw buur
nga?» Yeesu ne ko: «Wax nga ko; buur laa. Lii moo tax ma
juddu, ñëw àddina: ngir wax dëgg gi. Ku bokk ci dëgg dina
nangu li ma wax.» 38 Pilaat laaj ko ne: «Luy dëgg?»

Bi mu waxee loolu ba noppi, Pilaat daldi génnaat, jëm
ca Yawut ya ne leen: «Gisuma ci moom genn tooñ. 39 Seen
aada laaj na, ma bàyyil leen kenn, saa su ñuy def màggalu
bésu Mucc bi. Xanaa ma bàyyil leen “buuru Yawut yi”?»
40 Noonu ñu daldi yuuxuwaat: «Déedéet, waxunu kii;
Barabas lanu wax!» Fekk Barabas moomu taskatu réew la
woon.

19

Àtte nañu Yeesu ci dee

1 Noonu Pilaat joxe ndigal, ñu dóor Yeesu ay yar.
2 Xarekat ya ràbb kaalag dég, teg ko ci boppu Yeesu, solal
ko mbubbum xarekat mu xonq curr. 3 Ñu di ko jegeñsi, di
ko pes, naan ko: «Nuyu nanu la, yaw buuru Yawut yi!»
4 Pilaat génnaat ne leen: «Gis ngeen, maa ngi leen koy
indil ci biti, ngir ngeen xam ne waa jii, gisuma ci moom
genn tooñ.»
5 Yeesu nag génn, tegoo mbubbum xarekat mu xonq
mi ak kaalag dég gi. Pilaat it ne leen: «Waa jaa ngii!»
6 Waaye bi ñu ko gisee, sarxalkat yu mag ya ak alkaati ya
di yuuxoo naan: «Daaj ko ci bant! Daaj ko ci bant, ba mu
dee!» Pilaat ne leen: «Jël-leen ko, yéen, daaj ko ci bant,
ndaxte gisuma ci moom genn tooñ.» 7 Yawut yi ne ko: «Am
nanu aw yoon, te ci yoon woowu, war na dee ndaxte teg
na boppam Doomu Yàlla.»
8 Bi Pilaat déggee wax jooju, dafa gëna tiit, 9 dugg
ca taax ma, daldi ne Yeesu: «Foo jóge?» Waaye Yeesu
tontuwu ko. 10 Pilaat ne ko: «Man ngay baña waxal?
Xanaa xamuloo ne am naa sañ-sañu bàyyi la, te am naa
itam sañ-sañu daaj la ci bant?» 11 Yeesu ne ko: «Amuloo
benn sañ-sañ ci man su dul bi la Yàlla jox. Looloo tax ba
ki ma jébbal ci say loxo am na bàkkaar, bi gëna réy.»
12 Booba nag la Pilaat doon fexee bàyyi Yeesu. Waaye
Yawut ya di yuuxoo naan: «Boo bàyyee kii, doo xaritu
buur bi Sesaar. Nit ku teg boppam buur, noonub Sesaar
la!» 13 Bi Pilaat déggee loolu, mu daldi génne Yeesu ca
biti, dem toog ca jalub àttekaay ba, ca fu ñuy wax Bérabu
doj ya. Ci làkku yawut ñu naan ko Gabata. 14 Booba ñu
ngi waajal màggalu bésu Mucc ba, ca weti digg bëccëg.
Pilaat ne Yawut ya: «Seen buur a ngii!» 15 Waaye ñuy
yuuxoo naan: «Na dee! Na dee! Daaj ko ci bant!» Pilaat ne

leen: «Ndax seen buur bi, dama koo wara daaj ci bant?»
Sarxalkat yu mag ya ne ko: «Amunu benn buur bu dul
Sesaar!» 16 Noonu Pilaat jébbal leen Yeesu, ngir ñu daaj
ko ci bant.

Daaj nañu Yeesu ci bant

Bi leen ko Pilaat jébbalee, ñu jël ko, yóbbu. 17 Yeesu
ci boppam gàddu bant ba, génn ngir dem ca fa ñuy wax
bérabu Kaaŋu bopp; ñu koy wooye Golgota ci làkku yawut.
18 Foofa la xarekat ya daaje Yeesu ca bant ba. Ci noonu it
ñu daajaale ñaari nit ci wetam, mu nekk ca digg ba.

19 Pilaat santaane itam ñu bind, teg ko ca kaw bant, ba
ñu ko daajoon. Mbind ma lii la wax: «Kii mooy Yeesum
Nasaret, buuru Yawut yi.» 20 Mbind mooma, Yawut yu
bare jàng nañu ko, ndaxte fa ñu daajoon Yeesu ca bant
ba jege woon na dëkk ba, te mbind ma ci làkku yawut la
woon, ci làkku waa Room ak ci gereg. 21 Noonu sarxalkat
yu mag yu Yawut ya ne Pilaat: «Bul bind: "Buuru Yawut,"
bindal rekk: "Kii moo ne mooy buuru Yawut yi."» 22 Pilaat
ne leen: «Xas naa koo bind, du deñ.»

23 Xarekat ya, bi ñu daajee Yeesu ca bant ba, ba noppi
dañoo jël ay yéreem, séddale ko ñeenti cér, ku nekk benn.
Jël nañu it mbubbam bu ñu ràbb ca kaw ba ci suuf te amul
benn ñaw. 24 Xarekat ya di waxante naan: «Mbubb mi,
bunu ko xotti, waaye nanu ko tegoo ay bant, ngir xam
ku koy moom.» Noonu la Mbind mi waroona ame, bi mu
naan:

«Séddoo nañu samay yére,
tegoo ay bant sama mbubb.»

Loolu nag la xarekat ya def.

25 Ca wetu bant, ba ñu daajoon Yeesu, yaayam a nga fa
taxawoon, moom ak doomu ndeyam ju jigéen, Maryaama
soxnas Këlópas, ak Maryaama mi dëkk Magdala. 26 Bi
Yeesu gisee yaayam taxaw ci wetu taalibe, bi mu bëggoon,

mu ne ko: «Soxna si, sa doom a ngi,» 27 neeti taalibe ba:
«Sa yaay a ngi nii.» Booba la ko taalibe ba yóbbu këram,
yor ko.

Yeesu saay na

28 Bi loolu wéyee, gannaaw Yeesu xam na ne lépp mat
na léegi, mu ne nag, ngir amal Mbind mi: «Damaa mar.»
29 Amoon na foofa gutt bu fees ak bineegar. Noonu ñu jël
sagar, tooyal ko ca, takk ko ci caru garab gu ñuy wax isob,
teg ko ci gémmiñu Yeesu. 30 Bi Yeesu muucoo bineegar bi,
mu ne: «Lépp mat na!» Noonu mu sëgg, delloo ruuwam
Yàlla.
31 Keroog ba ñu dee waajal bésub noflaay ba la woon, te
Yawut ya bëgguñu néew ya des ca bant ya, ndaxte bésub
noflaay boobu fonkoon nañu ko lool. Ñu ñaan Pilaat, mu
dammlu tànki ña ñu daajoon, te jële leen fa. 32 Noonu
xarekat ya dem, damm tànki ku jëkk ka, teg ca ka ca des,
ca ña ñu daajaale woon ak Yeesu. 33 Bi ñu agsee ci Yeesu,
dammuñu ay tànkam, ndaxte gis nañu ne booba faatu na.
34 Waaye kenn ca xarekat ya daldi jël xeej, jam ko ko ci wet,
ca saa sa deret ak ndox di tuuru. 35 Kiy nettali mbir yooyu,
da cee teg bëtam, te li muy wax dëgg la. Moom ci boppam
xam na ne li muy wax dëgg la, ngir yéen itam ngeen gëm,
36 ndaxte loolu dafa xew ngir Mbind mi am: «Benn yaxam
du damm.» 37 Leneen it Mbind mi wax na ko: «Dinañu gis
ki ñu jamoon.»

Rob nañu Yeesu

38 Gannaaw loolu Yuusufa mi dëkk Arimate ñaan Pilaat
ngir yóbbu néewu Yeesu. Yuusufa taalibe Yeesu la woon
ci lu kenn yégul, ndaxte dafa ragaloon Yawut ya. Pilaat
may ko ko. Yuusufa daldi dem, yóbbu néewu Yeesu.
39 Nikodem itam ñëw, moom mi masoona seeti Yeesu
guddi. Mu indaale lu wara tollook fanweeri kiloy cuuraay
lu ñu defare ndàbbi miir ak banti alowes. 40 Ñu jël néewu

Yeesu, laxas ko ci càngaay, boole ko ak cuuraay li, ni ko
Yawut yi tàmmoo def, bu ñuy waajal néew. 41 Tool a nga
woon ca wetu bérab, ba ñu daajoon Yeesu, te ca tool booba
amoon na fa bàmmeel bu ñu masula suul kenn. 42 Ca bésu
Waajal la woon, ba Yawut ya doon waajal bésub noflaay
ba, te bàmmeel ba jege woon na. Foofa lañu denc Yeesu.

20

Yeesu Kirist dekki na

1 Bés ba jiitu ca ayu-bés ga, Maryaamam Magdala jóg
ca fajar, dem ca bàmmeel ba. Bi mu agsee, mu gis ne
dindi nañu xeer, wa ñu ko ube woon. 2 Mu daw, dem
ca Simoŋ Piyeer ak ca beneen taalibe ba, maanaam ka
Yeesu bëggoon, ne leen: «Jële nañu néewu Boroom ba ca
bàmmeel ba, te xamunu fu ñu ko yóbbu.»

3 Piyeer ak beneen taalibe ba daw, dem ca bàmmeel
ba. 4 Ñoom ñaar ñépp a ngi doon daw, waaye beneen
taalibe ba raw Piyeer, jëkk ko ca bàmmeel ba. 5 Duggul
nag, dafa sëgg, yër, séen càngaay la ca suuf. 6 Noonu
Simoŋ Piyeer, mi ko toppoon, agsi, daldi dugg. Mu séen
càngaay la ci suuf, 7 ak kaala ga muuroon boppu Yeesu.
Waaye kaala googu àndul ak càngaay la; dañu ko laxas,
teg ko ci wet. 8 Noonu keneen ka jiitu woon ca bàmmeel
ba, duggsi moom itam. Naka la gis, daldi gëm. 9 Taalibe yi
xamaguñu woon Mbind mi doon wone ne Yeesu dafa wara
dekki. 10 Noonu taalibe ya dëpp, ñibbi.

Yeesu feeñu na Maryaamam Magdala

11 Maryaama nag moom, ma nga desoon ca biti, ca
wetu bàmmeel ba, di jooy. Bi muy jooy, mu sëgg, yër ci
biir, 12 séen ñaari malaaka yu sol mbubb yu weex, toog ca
bérab, ba ñu dencoon Yeesu; kenn ka féeteek bopp bi, ki
ci des ca tànk ya. 13 Malaaka ya laaj ko ne: «Jigéen ji, looy

jooy?» Mu ne leen: «Dañoo jël sama Boroom, te xawma fu
ñu ko yóbbu.»
14 Bi mu waxee loolu, mu geestu, séen Yeesu mu taxaw,
waaye xamul woon ne moom la. 15 Yeesu laaj ko ne:
«Jigéen ji, looy jooy? Kooy seet?» Mu foog ne boroom tool
ba la, ne ko: «Sëriñ bi, bu fekkee yaa ko yóbbu, wax ma foo
ko denc, ma jëli ko.» 16 Noonu Yeesu ne ko: «Maryaama.»
Mu walbatiku, làkk ko ci yawut ne ko: «Ràbbuni!» Ràbbuni
mooy tekki «Kilifa gi».
17 Yeesu ne ko: «Bu ma téye, ndaxte yéegaguma ca Baay
ba. Waaye demal, ne samay bokk, maa ngi yéeg ca sama
Baay biy seen Baay, ca sama Yàlla jiy seen Yàlla.» 18 Noonu
Maryaamam Magdala dem, yégali ko taalibe ya ne leen:
«Gis naa Boroom bi!» Mu daldi leen nettali li mu ko wax.

Yeesu feeñu na taalibe yi

19 Bés boobu ca ngoon sa, taalibe yaa nga daje woon ca
genn kër, tëju ca biir ndax ragal Yawut ya. Yeesu ne tëll
ci seen biir ne leen: «Na jàmm wàcc ci yéen!» 20 Mu daldi
leen won ay loxoom ak wetam. Bi ñu gisee Boroom bi,
taalibe ya daldi bég lool. 21 Yeesu dellu ne leen: «Na jàmm
wàcc ci yéen! Ni ma Baay bi yónnee, noonu laa leen di
yónnee, man itam.»
22 Bi mu waxee loolu, mu ëf leen ne leen: «Sol naa leen
Xelu Yàlla mu Sell mi. 23 Ñi ngeen di baal seeni bàkkaar,
baal nañu leen ba noppi; ñi ngeen baalul, baaluñu leen.»

Yeesu ak Tomaa

24 Fekk na Tomaa, mi bokk ci fukki taalibe yi ak ñaar, te
turam di tekki «Séex bi», nekku fa woon, bi Yeesu ñëwee.
25 Yeneen taalibe yi ne ko: «Gis nanu Boroom bi!» Mu ne
leen: «Su ma gisul fa ñu daajoon pont ya ci ay loxoom,
te defuma ca sama baaraam, su ma tegul it sama loxo ci
wetam, duma ko gëm mukk.»

26 Bi ñu ca tegee ayu-bés, taalibe Yeesu ya dajewaat ca
biir kër ga, Tomaa itam a nga fa woon. Bunt yépp tëju
woon nañu, waaye Yeesu ne tëll ci seen biir ne leen: «Na
jàmm wàcc ci yéen!» 27 Noonu mu ne Tomaa: «Indil sa
baaraam fii te seet sama loxo; indil sa loxo, teg ko ci sama
wet. Bàyyil di weddi te nga gëm.» 28 Tomaa ne ko: «Sama
Boroom, sama Yàlla!» 29 Yeesu ne ko: «Li nga ma gis a tax
nga gëm? Ki bég mooy ki gëm te gisu ma!»
30 Yeesu wone na it ci kanam taalibe ya yeneen firnde
yu ñu nettaliwul ci téere bii. 31 Waaye li ci nekk, bind nañu
ko ngir ngeen gëm ne Yeesu mooy Almasi bi, Doomu Yàlla
ji, te seen ngëm may leen, ngeen am ci moom dund.

21

Yeesu feeñu na juróom ñaari taalibe

1 Bi ñu ca tegee ab diir, Yeesu feeñuwaat na ay taal-
ibeem ca tefesu dex gu ñuy wax Tiberyàdd. Nii la deme
woon: 2 Taalibey Yeesu yii àndoon nañu: Simoŋ Piyeer;
Tomaa, ki turam di tekki «Séex bi»; Nataneel, mi dëkk
Kana ca diiwaanu Galile; doomi Sebede ak yeneen ñaari
taalibe. 3 Simoŋ Piyeer ne leen: «Maa ngi nappi.» Ñu ne
ko: «Nun it danuy ànd ak yaw.» Ñu dugg gaal, daldi dem.
Waaye guddi googu jàppuñu dara.
4 Ci fajar gi Yeesu taxaw ca tefes ga, waaye taalibe yi
xàmmiwuñu ko. 5 Yeesu ne leen nag: «Bokk yi, xanaa
jàppuleen jën?» Ñu ne ko: «Déedéet.» 6 Mu ne leen:
«Sànnileen mbaal mi ci ndijooru gaal gi, bu ko defee
ngeen jàpp.» Ñu sànni fa mbaal ma, mu fees ak jën, ba
manuñu ko woona génne ndox mi.
7 Taalibe ba Yeesu bëggoon, ne Piyeer: «Boroom bi
la!» Bi Simoŋ Piyeer déggee loolu, dafa woddoo mbub-
bam, ndaxte dafa summiku woon, daldi sóobu ci dex gi.
8 Yeneen taalibe ya xëcc mbaal, mi fees dell ak jën, jëme

ko ca tefes ga, ndaxte gaal ga sorewul woon; diggante bi
waroon na tollook téeméeri meetar.
9 Bi ñu teeree, ñu gis ab taal, ñu ciy lakk ay jën, teg
mburu ca wet ga. 10 Yeesu ne leen: «Indileen ci jën, yi
ngeen jàpp.» 11 Simoŋ Piyeer yéeg ca gaal ga, daldi xëcc
mbaal ma ca tefes ga, mu fees dell ak jën yu mag; matoon
na téeméeri jën ak juróom fukk ak ñett. Te li muy baree
bare lépp, taxul mbaal ma dog. 12 Yeesu ne leen: «Ñëwleen
ndékki.» Kenn ci taalibe yi ñemewu koo laaj ki mu doon,
ndaxte xam nañu ne Boroom bi la. 13 Yeesu jegeñsi, jël
mburu mi, jox leen, jox leen it jën. 14 Bi Yeesu dekkee ba
tey, bii mooy ñetteelu yoon, bi mu feeñoo ay taalibeem.

Yeesu ak Piyeer

15 Bi ñu ndékkee ba noppi, Yeesu ne Simoŋ Piyeer:
«Simoŋ doomu Yowaana, ndax gën nga maa bëgg, ni ma
ñii bëgge?» Mu ne ko: «Ahakay, Boroom bi, xam nga ne
bëgg naa la.» Yeesu ne ko: «Topptool ma sama mbote yi.»
16 Noonu mu waxaat ko ne: «Simoŋ doomu Yowaana,
ndax bëgg nga ma?» Mu ne ko: «Ahakay, Boroom bi, xam
nga ne bëgg naa la.» Yeesu ne ko: «Sàmmal ma sama xar
yi.»
17 Mu neeti ko ñetteel bi yoon: «Simoŋ doomu
Yowaana, bëgg nga maam?» Piyeer am naqar ci li mu ko
laaj ñetti yoon: «Ndax bëgg nga ma?» Mu ne ko: «Boroom
bi, xam nga lépp; xam nga ne bëgg naa la.» Yeesu ne ko:
«Topptool ma sama xar yi. 18 Ci dëgg-dëgg Piyeer, maa
ngi la koy wax, bi nga dee ndaw yaa doon takk sa geño, di
dem fu la neex. Waaye boo màggatee, dinga tàllal say loxo,
keneen takkal la sa geño, yóbbu la foo bëggul.» 19 Ci baat
yooyu la Yeesu doon misaale nan la Piyeer wara faatoo
ngir jollil ndamu Yàlla. Noonu Yeesu ne ko: «Toppal ci
man!»

[20] Piyeer geestu, gis taalibe bi Yeesu bëggoon, di ñëw
ci seen gannaaw. Taalibe boobu mooy ki sóonu woon
ca Yeesu, ba ñuy lekk, te laajoon ko ne: «Boroom bi,
kan moo lay wori?» [21] Piyeer gis ko, daldi ne Yeesu: «Kii
nag, Boroom bi, nu muy mujje?» [22] Yeesu ne ko: «Su ma
neexoon mu dund, ba ma délsi, lu ciy sa yoon? Yaw toppal
ci man.»

[23] Noonu am, ci bokki taalibe yi, ñu xalaat ne, taalibe boobu du dee. Moona Yeesu masul ne Piyeer, du dee; waaye li mu wax mooy: «Su ma neexoon mu dund, ba ma délsi, lu ciy sa yoon?»

[24] Taalibe boobu mooy seede mbir yooyu, bind leen, te xam nanu ne li muy wax dëgg la.

[25] Yeesu def na yeneen jëf yu bare. Su ñu ko doon nettali, bind lépp, xalaat naa ne téere yi duñu xaj ci àddina.

Téereb Injiil

The New Testament in Wolof, 2010 version.

Le Nouveau Testament en langue Wolof, revision de 2010

copyright © 2010 La Mission Baptiste du Sénégal

Language: Wolof

Dialect: Regional Wolof

Translation by: La MBS

For full copyright statement, see http://sng.al/copyright
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2020-07-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 12 Feb 2021 from source files dated 12 Feb 2021
79742756-9e1e-54a8-8cef-3115026c278e